

සැපයුම ස්ථාවර වීම		ඉල්ලුම ස්ථාවර වීම	
ඉල්ලුම වැඩි	සමතුලිත මිල හා ප්‍රමාණය වැඩි වේ	2. සැපයුම වැඩි	සමතුලිත මිල අඩුවේ. ප්‍රමාණය වැඩිවේ.
ඉල්ලුම අඩු	සමතුලිත මිල හා ප්‍රමාණය අඩු වේ	සැපයුම අඩු	සමතුලිත මිල වැඩි වේ. ප්‍රමාණය අඩු වේ.

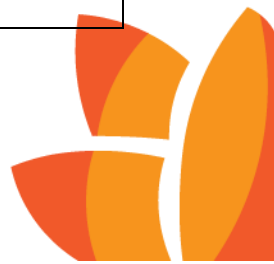
2. ඉල්ලුම හා සැපයුම

යුම වෙනස් වීම

3. රජය වෙළඳපොළට රජය මැදිහත් වන ආකාරය

ආර්ථික විද්‍යා විශේෂ ක්ෂේත්‍රය තුළ භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය, හුවමාරුව පාරිභෝජනය යනාදිය මගින් මිනිස් හැසිරීම අධ්‍යයනය සිදු කරනු ලැබේ. එකී අධ්‍යයනය තුළ වෙළඳපොළේ කාර්යභාරය සුවිශේෂ අංගයක් ලෙස සලකනු ලැබේ. වෙළඳපොළේ එහි මතුවන ඉල්ලුමට අදාළව සැපයුම සිදු කිරීම

සැපයුම වෙනස් වීම	ඉල්ලුම වෙනස් වීම	
	ඉල්ලුම වැඩි වීම	ඉල්ලුම අඩු වීම
	<ul style="list-style-type: none"> සැපයුම වැඩි වීම 	සමතුලිත ප්‍රමාණය වැඩි වේ. සමතුලිත මිල වෙනස් වන ආකාරය අවිනිශ්චිත වේ.
<ul style="list-style-type: none"> සැපයුම අඩු වීම 	සමතුලිත මිල ඉහළ නගී. සමතුලිත ප්‍රමාණය වෙනස් වන ආකාරය අවිනිශ්චිතය.	සමතුලිත ප්‍රමාණය අඩුවේ සමතුලිත මිල වෙනස් වන ආකාරය අවිනිශ්චිත වේ.

සඳහා භාණ්ඩ හා සේවා නිෂ්පාදනය සහ බෙදා හැරීම සිදුකරනු ලැබේ. එනම් ඉල්ලුම සහ සැපයුම බලවේග මගින් වෙළෙඳ පොළේ ක්‍රියාකාරීත්වය තීරණය වේ. එමගින් තීරණය වන වෙළෙඳපොළ සමතුලිතතාවය සමාජයේ තුළ වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරනු ලැබේ. එය විවිධ දෘෂ්ටිකෝණවලින් බැලූ කල (සමාජීය, ආර්ථික, දේශපාලනික වශයෙන්) අහිතකර තත්ත්වයක් බව පෙන්වයි. මෙවන් වෙළෙඳපොළ තත්ත්වයක් තුළ රටක ආර්ථික ක්‍රියාකාරීත්වය උදෙසා රජය විවිධ ආකාර වලින් වෙළෙඳ පොළට ක්‍රියාකාරීත්වයට සම්බන්ධ වෙයි.

- බදු පැනවීම
- සහනාධාර ලබා දීම
- මිල පාලනය
- මිල ස්ථායීකරණය

❖ බදු පැනවීම

මහජන අරමුණු ඉටුකර ගැනීම සඳහා රජයේ අවයවයක් ලෙස සලකන අනිවාර්ය අයකර ගැනීමක් බද්දක් ලෙස හැඳින්වේ. නිෂ්පාදකයන්ගෙන් මෙන්ම පාරිභෝගිකයන්ගෙන් ද බදු අය කර ගනී.

බදු අය කර ගැනීමේ ස්වරූප දෙකක් ඇත.

- I. ඒකකයක් මත නිශ්චිත රුපියල් ප්‍රමාණයක බදු අයකිරීම.
- II. භාණ්ඩයේ වටිනාකම මත කිසියම් ප්‍රතිශතයක් බදු වශයෙන් අය කිරීම.

බදු අය කිරීම නිසා එය වෙළෙඳපොළ සමතුලිතතාවය වෙනස් වීමට වෙනස්වීමට හේතුවක් වේ.එනම් ඉල්ලුම් සැපයුම් තත්ත්ව වෙනස් වේ.

❖ සහනාධාර ලබා දීම

රජය විසින් පුද්ගලයින්,පෞද්ගලික ආයතන,රාජ්‍ය ව්‍යවසායන්ට වෙළෙඳපොළේ පවතින මිල ගණන් වලට වඩා අඩු පිරිවැයකට භාණ්ඩ මිලදීගැනීම ,විකිණීම හෝ යම් සේවාවක් ලබාගැනීමට හැකිවන පරිදි ඔවුන්ට සහන සැලසීමට යොදා ගන්නා ජනප්‍රිය ක්‍රමයක් ලෙස මෙය හැඳින්විය හැකිය.

❖ මිල පාලනය

මිල පාලනය යනු ආණ්ඩුව විසින් නීතිරීති ,අනුපනත් භාවිතා කරමින් කෘතීම මිලක් වෙළෙඳපොළේ ඇති කිරීමයි . එනම් වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වය නිෂ්ක්‍රිය වීමක් සිදුවෙයි.

මිල පාලනය ස්වරූප දෙකකි.

- I. උපරිම මිල සීමා නියම කිරීම
- II. අවම මිල සීමා නියම කිරීම

❖ මිල ස්ථායීකරණය

රටක සමමත මිල මට්ටම නොවෙනස්ව පවත්වා ගැනීම මිල ස්ථායීතාවය වේ. එනම් උද්ධමන සහ අවධමන තත්වයන්ගෙන් තොරව මිල ස්ථාවරව පවත්වා ගැනීමයි. මිල අස්ථායීකරණය වැලැක්වීම උදෙසා රජය විසින් විවිධ කටයුතු සිදු කරයි.

බදු පැනවීම

වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාවලියට ආණ්ඩුව මැදිහත් වන සුලබම ආකාරයක් වන්නේ නිෂ්පාදකයන්ගෙන් හා පාරිභෝගිකයන් ගෙන් බදු අය කිරීම යි.

විවිධ අරමුණු ඇති ව ආණ්ඩුව බදු අය කිරීම් සිදු කරන අතර නිෂ්පාදනය හෝ පරිභෝජනය කරනු ලබන ඒකකයක් මත නිශ්චිත රුපියල් ප්‍රමාණයක බදු අය කිරීම හෝ භාණ්ඩයේ වටිනාකම මත කිසියම් ප්‍රතිශතයක් බදු වශයෙන් අය කිරීම හෝ ලෙසින් බදු අය කිරීමේ ප්‍රධාන ස්වරූප දෙකක් දැකිය හැකි ය.

නිදසුන - සිහි 1Kg වටිනාකම මත 2% ක බද්දක් පැනවීම

- මෙලෙසින් බදු අය කිරීම් නිසා ඉල්ලුම්, සැපයුම් තත්ත්ව වෙනස් වන බැවින්, ඉල්ලුම් සැපයුම් බලවේග මගින් තීරණය වන වෙළෙඳපොළ සමතුලිතයෙහි වෙනස්කම් හට ගනී.

නිදසුන් -

- සිහි කිලෝග්රෑම් එකක් සඳහා රුපියල් 10/-ක් බදු අය කිරීම
- පාන් රාත්තකලකට රුපියල් 2/- ක බද්දක් අය කිරීම
- රෙදි මීටරයකට රුපියල් 3/- ක් බදු අය කිරීම

භාණ්ඩ මත පනවනු ලබන බදු අනුපාතිකවල ස්වරූප දෙකකි.

1. ප්‍රතිශත බද්ද - නිෂ්පාදනය හෝ පරිභෝජනය හෝ කරන භාණ්ඩයේ වටිනාකම මත කිසියම් ප්‍රතිශතයක් බදු වශයෙන් අය කර ගැනීම ප්‍රතිශත බද්දක් වශයෙන් හඳුන්වයි

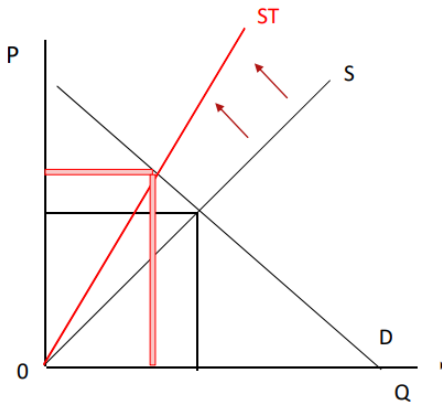

2. ඒකක බද්ද- නිෂ්පාදනය හෝ පරිභෝජනය කරනු ලබන භාණ්ඩ ඒකකයක් මත කිසියම් රුපියල් ප්‍රමාණයක් බදු වශයෙන් අයකර ගැනීම ඒකක බද්දක් පැනවීම යන්නෙන් අදහස්වේ. මෙය නිශ්චිත බද්දකි.

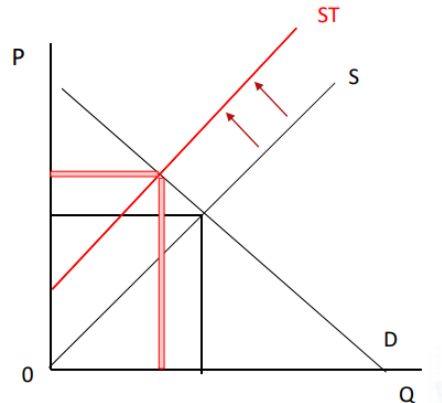
- ✓ සැපයුම්කරු මත ඒකක බදු පැනවීමේ නිසා සිදු වන්නේ නිෂ්පාදන පිරිවැය ඉහළ යෑම ය
- ✓ මේ නිසා සැපයුමෙහි අඩු වීමක් සිදු වන අතර, බද්දේ ප්‍රමාණයෙන් සැපයුම් වක්‍රය වමට විතැන් වීමක් ද සිදු වේ.
- ✓ මෙලෙසින් ඒකක බද්දක් පැනවීම නිසා වෙළෙඳපොළ සමතුලිතයට වන බලපෑම ලේඛන, ප්‍රස්ථාර හා සමීකරණ මගින් පෙන්නුම් කළ හැකි ය

❖ සැපයුම්කරු මත ඒකක බද්දක් පැනවූ විට සැපයුම් වක්‍රයට වන බලපෑම

ප්‍රතිශතක බද්ද
- Proportional tax or ad-valorem tax -

ඒකක බද්ද
- Specific tax or unit tax -

❖ සැපයුම්කරු මත ඒකක බද්දක් පැනවූ විට එම බද්ද සැපයුම් ලේඛනයට, සැපයුම් වක්‍රයට සහ සැපයුම් සමීකරණයට වන බලපෑම

පහත දැක්වෙන්නේ තරගකාරී භාණ්ඩ වෙළෙඳපොළක කිසියම් භාණ්ඩයක් සඳහා වන ඉල්ලුම් හා සැපයුම් ලේඛනයකි.

මිල (රු)	සැපයුම් ප්‍රමාණය (ඒකක)
0	0
5	10
10	20
15	30
20	40
25	50
30	60
35	70
40	80

ආණ්ඩුව මෙම භාණ්ඩයේ සෑම විකුණුම් ඒකකයකින් ම රුපියල් 5.00 ක බද්දක් අය කරන බව සිතමු. මේ නිසා වෙළෙඳපොළ නව සැපයුම් ලේඛනය පහත පරිදි වේ.

මිල (රු)	ඒකක බද්ද (රු)	බද්දෙන් පසු මිල (රු)	සැපයුම් ප්‍රමාණය (ඒකක)
0	5	5	0
5	5	10	10
10	5	15	20
15	5	20	30
20	5	25	40
25	5	30	50
30	5	35	60
35	5	40	70
40	5	45	80

- ඒකක බද්ද නිෂ්පාදකයාට පිරිවැයක් වන බැවින් බද්ද පැනවීම නිසා සැපයුම් ප්‍රමාණය අඩු වී ඇති බව ඉහත වගු සටහනෙන් පැහැදිලි වේ.
- ඒකක බද්ද පැනවීමට පෙර ඉල්ලුම් සහ සැපයුම් තොරතුරු සහ බද්ද පැනවීම නිසා නව සැපයුම් ලේඛනයෙන් දැක්වෙන ආකාරයට සැපයුම අඩු වීම පිළිබඳ තොරතුරු පහත පරිදි ප්‍රස්තාර සටහනක් මගින් දැක්විය හැකි ය.

නිෂ්පාදකයන් මත රුපියල් 5ක ඒකක බද්ද පැනවීම නිසා සැපයුම් වක්‍රය **S1** දක්වා වමට විතැන් වී ඇති අතර සමතුලිතය ද වෙනස් වී ඇත.

- එනම් , බද්දට පෙර,

සමතුලිත මිල = රු. 20.00

සමතුලිත ප්‍රමාණය = ඒකක 40

බද්ද පසු,

සමතුලිත මිල = රු. 22.50

සමතුලිත ප්‍රමාණය = ඒකක 35

- නිෂ්පාදකයන් මත ඒකක බදු පැනවීම නිසා සමතුලිතය වෙනස් වීමට අමතර ව ශුභසාධන ප්‍රතිපාදකයන් ද හට ගනී.
- පහත ප්‍රස්තාර සටහන මගින් එම ශුභසාධන ප්‍රතිපාදකයන් හඳුනා ගත හැකි ය.

4

(1) බද්දට පෙර,

පාරිභෝගික අතිරික්තය = $A + B + C + D$

පාරිභෝගික අතිරික්තය = $\frac{(\text{සමතුලිත මිල} - \text{ඉල්ලම් මිල}) \times \text{සමතුලිත ප්‍රමාණය}}{2}$

= $\frac{(40-20) \times 40}{2}$

= රු. 400 /=

නිෂ්පාදන අතිරික්තය

= $H + G + F + I + J$

= $\frac{(\text{සමතුලිත මිල} - \text{අවම සැපයුම් මිල}) \times \text{සමතුලිත ප්‍රමාණය}}{2}$

= $\frac{(20-0) \times 40}{2}$

= රු. 400 /=

$$\begin{aligned} \text{ආර්ථික අතිරික්තය} &= (A + B + C + D) + H + G + F + I + J \\ &= \text{රු. } 400 + \text{රු. } 400 \\ &= \text{රු. } 800/- \end{aligned}$$

(ii) බද්ද වූ පසු,

$$\begin{aligned} \text{පාරිභෝගික අතිරික්තය} &= A \\ &= \frac{(\text{ලැබීමේ මිල} - \text{නව සමතුලිත මිල}) \times \text{නව සමතුලිත ප්‍රමාණය}}{2} \\ &= \frac{(40 - 22.50) \times 35}{2} \\ &= \text{රු. } 306.25 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{නිෂ්පාදන අතිරික්තය} &= I + J \\ &= \frac{(\text{නිෂ්පාදනයට ලැබෙන මිල} - \text{අවම සැපයුම් මිල}) \times \text{නව සමතුලිත ප්‍රමාණය}}{2} \\ &= \frac{(17.50 - 0) \times 35}{2} \\ &= \text{රු. } 306.25// \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ආර්ථික අතිරික්තය} &= (A) + (I + J) \\ &= 306.25 + 306.25 \\ &= \text{රු. } 612.50// \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{(iii) බද්ද නිසා පාරිභෝගික අතිරික්තයේ වූ අහිමි වීම} &= (A + B + C + D) - A \\ &= B + C + D \\ &= 400 - 306.25 \\ &= \text{රු. } 93.75// \end{aligned}$$

$$\text{බද්ද නිසා නිෂ්පාදන අතිරික්තයේ වූ අහිමි වීම} = (H + G + F + I + J) - (I + J)$$

$$= (H + G + F)$$

$$= 400 - 306.25$$

$$= රු. 93.75 //$$

බද්ද නිසා ආර්ථික අතිරික්තයේ වූ අහිමි වීම $= B + C + D + H + G + F$

(I ක්‍රමය) $= 93.75 + 93.75$

$$= රු. 187.50 //$$

(ii) ක්‍රමය

බද්ද නිසා අහිමි වූ ආර්ථික අතිරික්තය = බද්දට පෙර ආර්ථික අතිරික්තය - බද්දට පසු ආර්ථික අතිරික්තය

$$= 800 - 612.50$$

$$= රු. 187.50 //$$

(iv) එකක බද්දෙන් රජයට ලැබෙන ආදායම $= B + C + H + G$

$$= \text{එකක බද්දේ ප්‍රමාණය} \times \text{නව සමතුලිත ප්‍රමාණය}$$

$$= රු. 5 \times 35$$

$$= රු. 175 /=$$

(v) එකක බද්දෙන් පාරිභෝගිකයා දරන ප්‍රමාණය = බද්දට පෙර සමතුලිත මිල - බද්දට පසු සමතුලිත මිල

$$= රු. 20.00 - රු. 22.50$$

$$= රු. 2.50$$

පාරිභෝගිකයා දරන බදු බර

$$= B + C$$

$$= 2.50 \times 35$$

$$= රු. 87.50$$

(vi) එකක බද්දෙන් නිෂ්පාදකයා දරන ප්‍රමාණය = සමතුලිත මිල - නිෂ්පාදකයාට ලැබෙන මිල

$$= 20 - 17.50$$

$$= රු. 2.50 /=$$

නිෂ්පාදකයාගේ බදු බර

$$= H + G$$

$$= 2.50 \times 35$$

$$= රු. 87.50 /=$$

(vii) පාරිභෝගිකයා හා නිෂ්පාදකයා යන දෙදෙනාගේ ම බදු බර $= B + C + H + G$

$$= 87.50 + 87.50$$

$$= රු. 175 /=$$

(ඒකක බද්දෙන් රජයට ලැබෙන ආදායම නිෂ්පාදකයා සහ පාරිභෝගිකයා දෙදෙනාගේ ම බදු බරෙහි එකතුවට සමාන වේ.)

$$\begin{aligned}
 \text{(vii) ඒකක බද්ද නිසා සමස්ත සමාජයට වූ අහිමි වීම} &= \text{රජයේ ආදායම} - \text{ආර්ථික අතිරික්තයේ අහිමි වීම} \\
 &= 175 - 87.50 \\
 &= \text{රු. } 12.50
 \end{aligned}$$

ඒකක බද්ද නිසා සමස්ත සමාජයට රු. 12.50ක අහිමි වීමක් සිදු ව ඇත.

II කමය

ශුභසාධනයේ අහිමි වීම D+F කෙරෙහි සමාන වේ. එනම්,

රජයේ ආදායම - ආර්ථික අතිරික්තයේ වූ අහිමි වීම

$$B + C + H + G - (B + C + D) + (H + G + F)$$

$$B + C + H + G - B - C - D - H - G - F$$

$$= -(D + F)$$

$$= \frac{\text{ඒකක බද්ද} \times \text{සමතුලිත ප්‍රමාණයේ වෙහස}}{2}$$

$$= \frac{5 \times 5}{2} = \text{රු. } 12.50//$$

- ඒකක බදු පැනවීම ආශ්‍රිත ආර්ථික ප්‍රතිවිපාක සමීකරණ භාවිතයෙන් ද සොයා බැලිය හැකි ය.
- ඉහත සැලකිල්ලට ගත් නිදසුනට අනුව ඒකක බදු පැනවීමට පෙර ඉල්ලුම් සහ සැපයුම් සමීකරණ පහත පරිදි වේ.

$$Qd = 80 - 2p$$

$$Qs = 0 + 2p$$

- මේ නිසා බද්දට පෙර, සමතුලිතය,

$$Qd = Qs$$

$$80 - 2p = 0 + 2P$$

$$80 = 4P$$

$$20 = P$$

සමතුලිත මිල = රුපියල් 20//

සමතුලිත = රුපියල් 40//

p = 20 ඉල්ලුම් සමීකරණයට ආදේශයේ

$$80 - 2 \times 20$$

$$= 40$$

- නිෂ්පාදකයන්ගෙන් ඒකක බදු පැනවීම නිෂ්පාදකයාට පිරිවැයක් වේ. ඒ බව සැපයුම් සමීකරණ මගින් පහත ලෙස දැක්විය හැකි ය.

$$Q_s = 0 + 2(p - 5)$$

$$Q_s = 2(p - 5)$$

$$Q_s = 2p - 10$$

$$Q_s = -10 + 2p$$

නව සැපයුම් සමීකරණය

∴ බද්දට පසු නව සමතුලිතය,

$$Q_d = Q_s$$

$$80 - 2p = -10 + 2p$$

$$90 = 4p$$

$$22.50 = p$$

P = 22.50, සැපයුම් සමීකරණයට ආදේශයෙන් නව සමතුලිත ප්‍රමාණය,

$$Q_s = 10 + 2(22.50)$$

$$Q_s = 35$$

බද්දට පසු සමතුලිත මිල = රු. 22.50

බද්දට පසු සමතුලිත ප්‍රමාණය = ඒකක 35//

- නිෂ්පාදකයන් මත ඒකක බදු පැනවීම නිසා ඇති වන අනෙකුත් ප්‍රතිවිපාක ඉල්ලුම් සැපයුම් සමීකරණ මගින් ද දැක්විය හැකි ය.
- ගැනුම්කරුවන් මත ඒකක බදු පැනවීම යන්නෙන් අදහස් වන්නේ භාණ්ඩයක් මිලදී ගන්නා අවස්ථාවේ දී ඒකකයක් මත නිශ්චිත රුපියල් ප්‍රමාණයක් ගැනුම්කරුගෙන් බදු ලෙස අය කිරීමයි.

නිදසුන් :- විකුණුම් බදු, පාරිභෝගික වැට් බදු

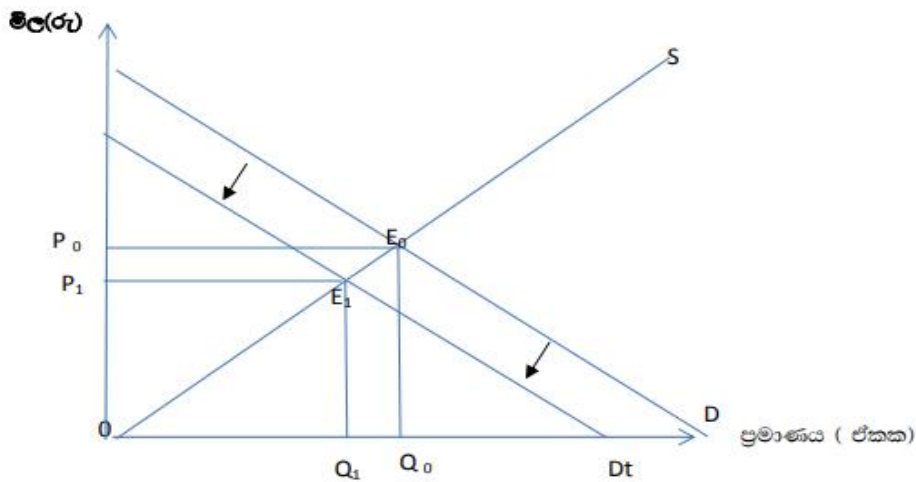
- මෙහි දී භාණ්ඩයක් මිල දී ගන්නා අවස්ථාවේ දී අය කරන හෙයින් ජනතායුත වශයෙන් බද්ද මුළුමනින්ම ගෙවනු ලබන්නේ ගැනුම්කරු ය.

නිදසුන :-

- දොඩම් ගෙඩියක් මත රු. 10 ක අලෙවි බද්දක් අය කරනු ලබයි නම් දොඩම් මිලදී ගන්නා සෑම
- අවස්ථාවක දී ම දොඩම් ගෙඩියකට රු. 10 බැගින් බද්දක් ආණ්ඩුවට ගෙවිය යුතු ය.
- ගැනුම්කරුවන් මත ඒකක බද්දක් පැනවූ විට එම භාණ්ඩයේ සැපයුම් වක්‍රයට කිසිදු බලපෑමක් ඇති නොවේ.

- එහෙත් ගැනුම්කරුවන් මත ඒකක බදු පැනවූ විට ගැනුම්කරුවන් ගෙවිය යුතු මිල ඉහළ යන බැවින් ගැනුම්කරුවන් මිල දී ගත් ඒකක සඳහා බද්දෙන් පසු ගෙවීමට කැමති මිල අඩුවේ. මේ නිසා පැවති මිල ගණන් යටතේම බද්දේ ප්‍රමාණයෙන් ඉල්ලුම් වක්‍රය වමට විතැන් වේ.
- ගැනුම්කරු මත ඒකක බද්දක් පැන වූ පසු සමතුලිතය වෙනස් වන ආකාරය පහත රූප සටහනේ දැක්වේ.

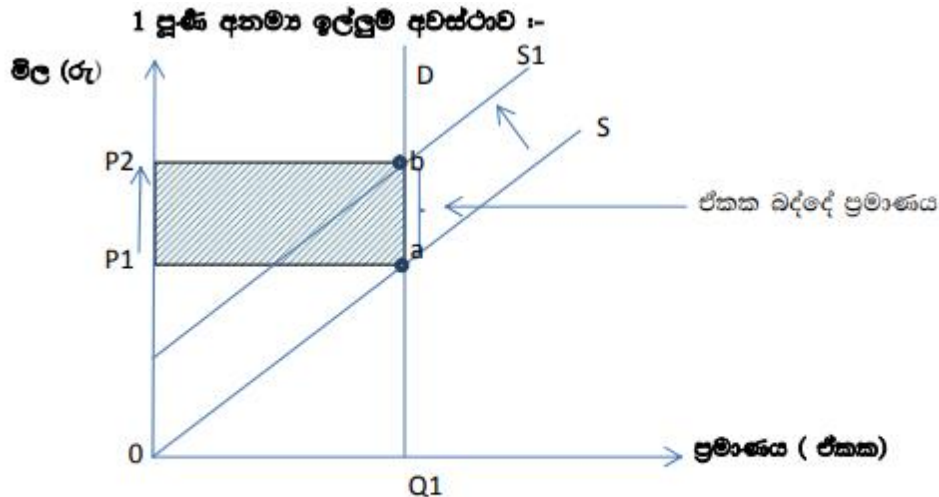

- ඉහත රූප සටහනට අනුව ගැනුම්කරු මත ඒකක බද්ද පැනවීමට පෙර සමතුලිතය E_0 ලක්ෂයෙන් දැක්වේ. එහිදී සමතුලිත මිල P_0 ද සමතුලිත ප්‍රමාණය Q_0 ද වේ. ගැනුම්කරු මත ඒකක බද්ද පැනවීමෙන් පසු නව සමතුලිතය E_1 ලක්ෂයෙන් දැක්වේ. එහි දී සමතුලිත මිල P_1 ද සමතුලිත ප්‍රමාණය Q_1 ද වේ.

නිෂ්පාදකයන් මත ඒකක බද්දක් පැනවූ විට එහි අවසාන බදු ඥර්ම කෙරෙහි බලපාන ප්‍රධාන ම සාධකය වන්නේ ඉල්ලුම් හා සැපයුම් හමුදාව ය.

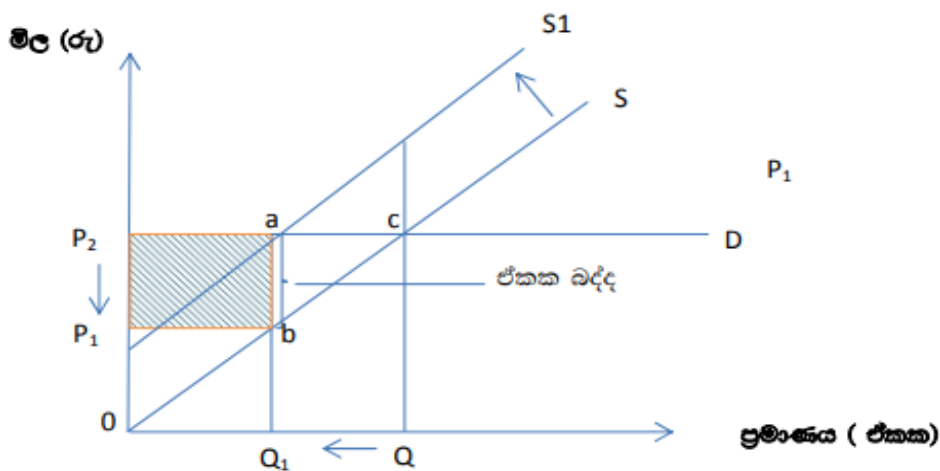

විවිධ ඉල්ලුම් නම්‍යතා අවස්ථාවන්හිදී බදු බරෙහි දැරීම සිදු වන ආකාරය

- රූප සටහනට අනුව බද්දට පෙර සැපයුම් වක්‍රය S වලින් දැක්වෙන අතර බද්දට පසු සැපයුම් වක්‍රය S₁ වේ.
- බද්දට පෙර සමතුලිතය a ලක්ෂ්‍යයෙන් ද බද්දට පසු සමතුලිතය b ලක්ෂ්‍යයෙන් ද දැක්වේ.
- a-b දුරෙන් ඒකක බද්දේ ප්‍රමාණය දැක්වෙන අතර සමතුලිත මිලෙහි ඉහළ යාම a-b දුරට සමාන වේ.
- එනම් $a - b = P_1 \cdot P_2$
- ඒකක බද්දේ ප්‍රමාණයෙන් ම සමතුලිත මිල ඉහළ යාමෙන් පෙන්නුම් කෙරෙන්නේ පූර්ණ අනම්‍ය ඉල්ලුම් අවස්ථාවක දී මුළු බදු බර ම පාරිභෝගිකයාට දැරීමට සිදුවන බව යි.
- ඒ අනුව රූප සටහනේ අඳුරු කළ A කේන්ද්‍රස්ථලයෙන් පාරිභෝගිකයා දරන එම මුළු බදු බර දැක්වේ.

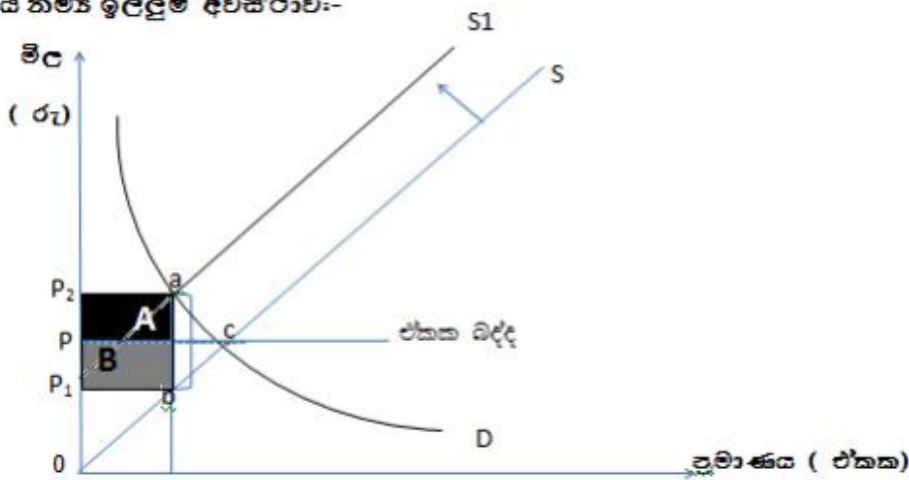
පූර්ණ නම්‍ය ඉල්ලුම් අවස්ථාව :-

- ඒකක බද්ද නිසා සැපයුම් වක්‍රය $S - S_1$ දක්වා වමට විතැන් වී ඇත.
- බද්දට පෙර සමතුලිතය C ලක්ෂ්‍යයෙන් ද බද්දට පසු සමතුලිතය a ලක්ෂ්‍යයෙන් ද දැක්වේ.
- බද්ද පැනවීම නිසා සමතුලිත ප්‍රමාණය $Q - Q_1$ දක්වා අඩු වී ඇති අතර සමතුලිත මිලෙහි කිසි දු වෙනසක් සිදු වී නැත.
- එනම් බද්දට පෙරත්, පසුත් සමතුලිත මිල P_2 ම ය.
- එයින් අදහස් වන්නේ ඒකක බද්ද නිසා පාරිභෝගිකයා ගෙවන මිලෙහි කිසි දු වෙනසක් සිදු වී නොමැති බව යි.
- මේ නිසා $a - b$ දුරෙන් දැක්වෙන ඒකක බද්දේ ප්‍රමාණයෙන් ම නිෂ්පාදකයාට ලැබෙන මිල $P_2 - P_1$ දක්වා අඩු වී ඇත.
- ඒ අනුව B ක්ෂේත්‍රයෙන් දැක්වෙන මුළු බදු බර ම නිෂ්පාදකයා විසින් දරනු ලැබේ.

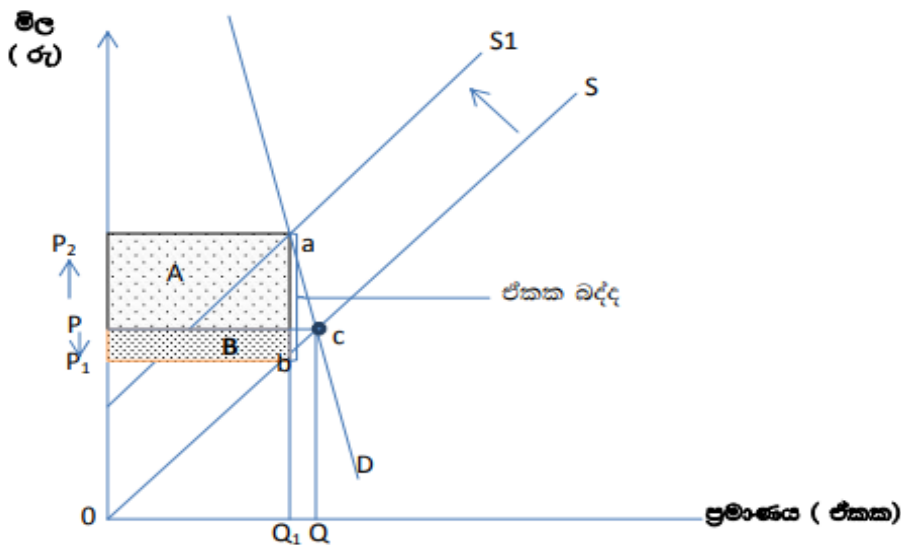
ඒකීය නම්‍ය ඉල්ලුම් අවස්ථාව:-

- රූපසටහනේ C ලක්ෂ්‍යයෙන් බද්දට පෙර සමතුලිතයත්, a ලක්ෂ්‍යයෙන් බද්දට පසු සමතුලිතයත් දැක්වේ.
- $a - b$ දුරෙන් බද්දේ ප්‍රමාණය දැක්වෙන අතර, මෙහි දී බදු බර පාරිභෝගිකයා හා නිෂ්පාදකයා අතර සමාන ව බෙදී ගොස් ඇත.
- ඒ අනුව $P - P_2$ දුරෙන් ඒකක බද්දෙන් පාරිභෝගිකයා දරණ ප්‍රමාණයත් $P - P_1$ දුරෙන් නිෂ්පාදකයා දරන ප්‍රමාණයත් දැක්වේ.
- මේ අනුව රූප සටහනේ අඳුරු කර ඇති A ක්ෂේත්‍රයෙන් පාරිභෝගිකයාගේ මුළු බදු බරත්, B ක්ෂේත්‍රයෙන් නිෂ්පාදකයා ගේ මුළු බදු බරත් දැක්වේ.

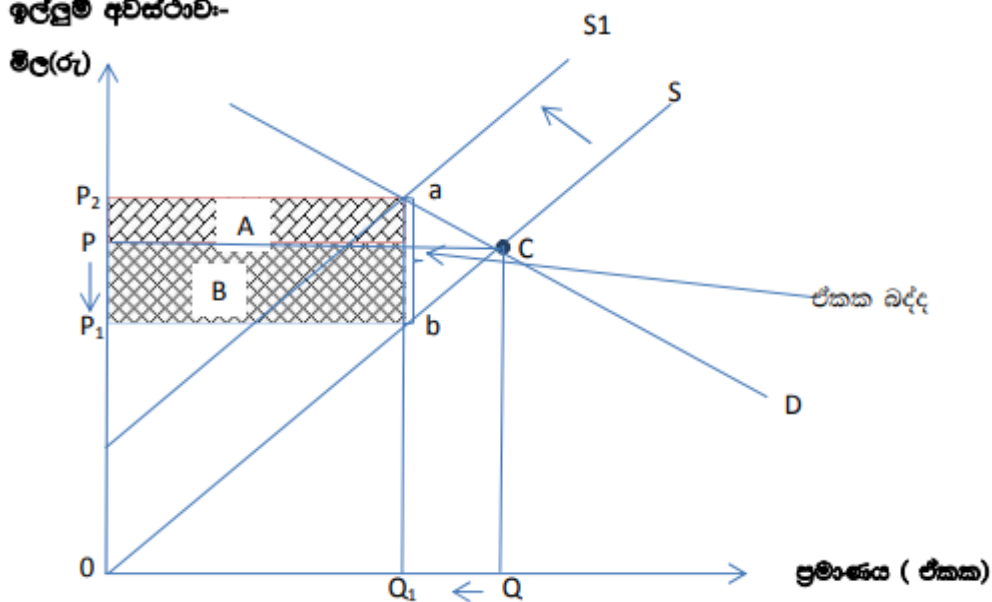

අනමා ඉල්ලුම් අවස්ථාව :-

- රූප සටහනට අනුව බද්දට පෙර සමතුලිතය C ලක්ෂ්‍යයෙන් ද, බද්දට පසු සමතුලිතය a ලක්ෂ්‍යයෙන් ද දැක්වේ.
- a - b දුරින් ඒකක බද්දේ ප්‍රමාණය දැක්වෙන අතර, එයින් පාරිභෝගිකයා දරන ප්‍රමාණය P - P2 වන අතර නිෂ්පාදකයා දරන ප්‍රමාණය P - P1 න් දැක්වේ.
- ඒ අනුව අනමා ඉල්ලුම් අවස්ථාවක දී A ක්ෂේත්‍රයෙන් දැක්වෙන පරිදි වැඩි බදු බරක් පාරිභෝගිකයාත් , B ක්ෂේත්‍රයෙන් දැක්වෙන පරිදි අඩු බදු බරක් නිෂ්පාදකයාත් දරති.

නමා ඉල්ලුම් අවස්ථාව:-

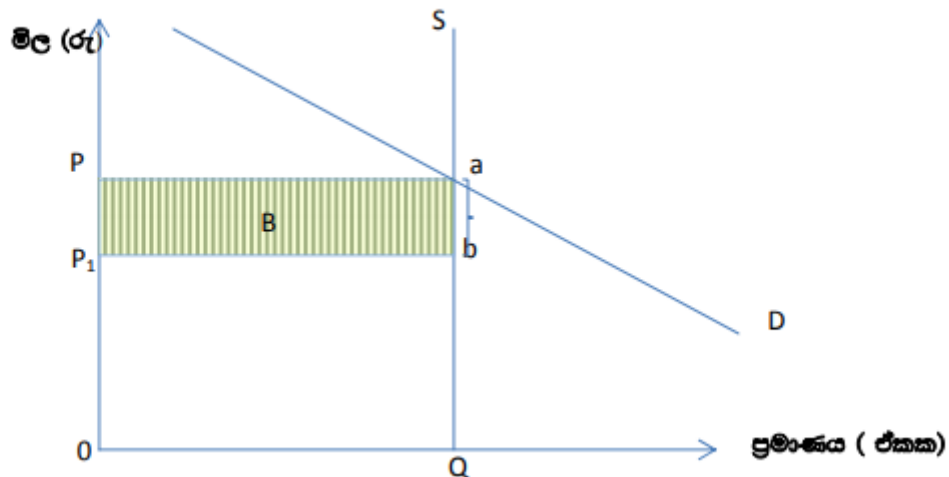

- රූප සටහනට අනුව බද්දට පෙර සමතුලිතය C ලක්ෂ්‍යයෙන් ද බද්දට පසු සමතුලිතය a ලක්ෂ්‍යයෙන්ද දැක්වේ.

- a-b දුරෙන් ඒකක බද්දේ ප්‍රමාණය දැක්වෙන අතර එයින් පාරිභෝගිකයා දරන ප්‍රමාණය P -P₂ දුරෙන් සහ, නිෂ්පාදකයා දරන ප්‍රමාණය P -P₁ දුරෙන් ද දැක්වේ.
- ඒ අනුව A ක්ෂේත්‍රයෙන් දැක්වෙන අඩු බදු බර පාරිභෝගිකයාත්, B ක්ෂේත්‍රයෙන් දැක්වෙන වැඩි බදු බර නිෂ්පාදකයාත් දරති.
- විවිධ සැපයුම් නමුත් අවස්ථාවන්හි දී බදු බරෙහි දැරීම සිදුවන ආකාරය පහත ලෙස රූප සටහන් මගින් දැක්විය හැකි ය.

පූර්ණ අනමා සැපයුම් අවස්ථාව :-

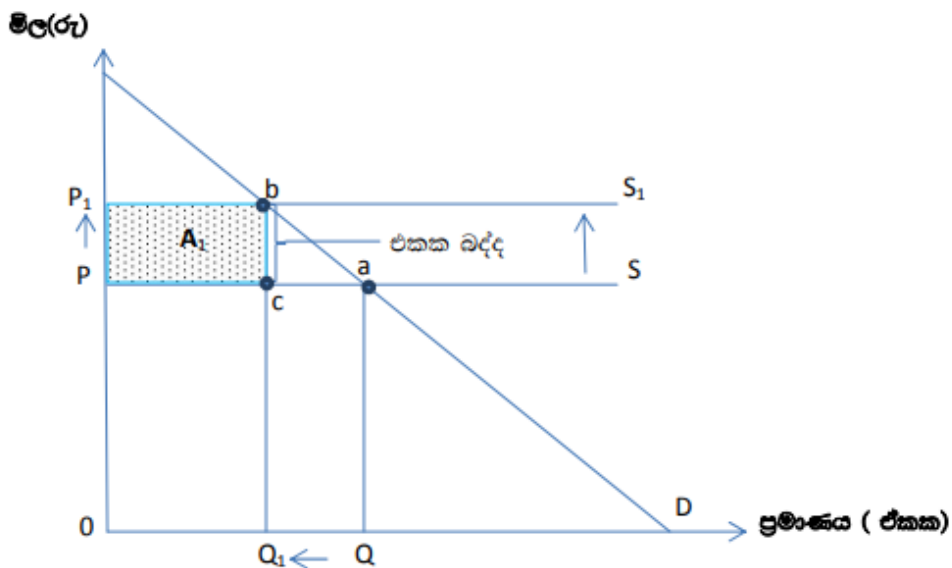

- පූර්ණ අනමා සැපයුම් අවස්ථාවක දී ඒකක බද්දක් පැනවූ විට සැපයුම් වක්‍රයෙහි කිසි දු වෙනසක් සිදු නොවේ.
- මේ නිසා බද්දට පෙරත් පසුත් සමතුලිතයෙහි කිසි දු වෙනසක් සිදු නොවන අතර a ලක්ෂ්‍යයෙන් දැක්වෙන්නේ එම බද්දට පෙර සහ පසු සමතුලිතය යි.
- මෙහි දී ඒකක බද්ද පැනවීම නිසා පාරිභෝගිකයා ගෙවන මිලෙහි කිසි දු වෙනසක් සිදු ව නැත. එය බද්දට පෙරත් පසුත් P වේ.
- ඒ නිසා a-b දුරෙන් දැක්වෙන ප්‍රමාණයෙන් ම නිෂ්පාදකයාට ලැබෙන මිල P - P₁ දක්වා අඩු වී ඇත.
- ඒ අනුව B ක්ෂේත්‍රයෙන් දැක්වෙන මුළු බදු බර ම නිෂ්පාදකයා විසින් දරනු ලැබේ.

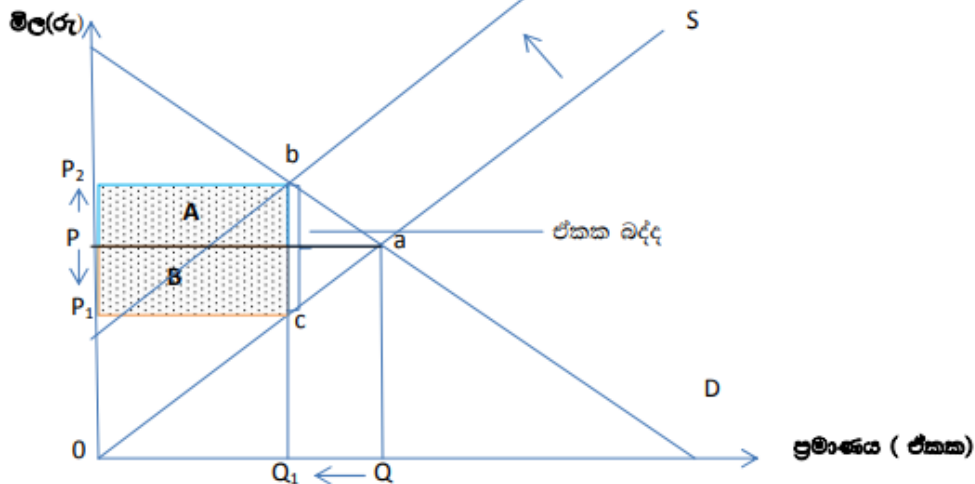

පූර්ණ නම්‍ය සැපයුම් අවස්ථාව :-

- රූප සටහනට අනුව a ලක්ෂ්‍යයෙන් බද්දට පෙර සමතුලිතයන්, b ලක්ෂ්‍යයෙන් බද්දට පසු සමතුලිතයන් දැක්වේ.
- b-c දුරෙන් එකක බද්දේ ප්‍රමාණය දැක්වෙන අතර එම බද්දේ ප්‍රමාණයෙන් ම සමතුලිත මිල එනම් පාරිභෝගිකයා ගෙවන මිල ඉහළ ගොස් ඇත.
- එයින් පෙන්නුම් කෙරෙන්නේ පූර්ණ නම්‍ය සැපයුම් අවස්ථාවක දී A ක්ෂේත්‍රයෙන් දැක්වෙන මුළු බදු බර ම පාරිභෝගිකයා විසින් දරනු ලැබේ.

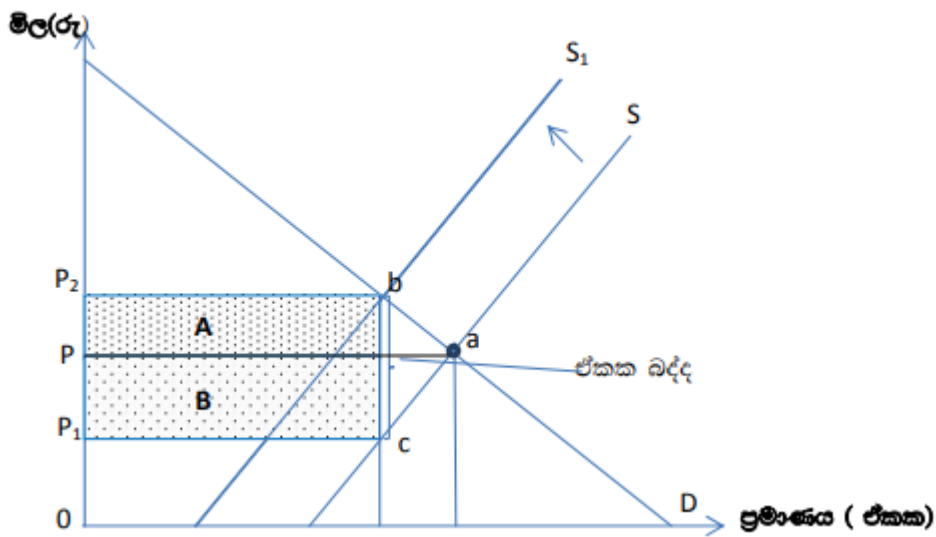
එකීය නම්‍ය සැපයුම් අවස්ථාව :-

- රූප සටහනට අනුව බද්දට පෙර සමතුලිතය a ලක්ෂ්‍යයෙන් ද බද්දට පසු සමතුලිතය b ලක්ෂ්‍යයෙන් ද දැක්වේ.
- b - c දුරෙන් එකක බද්දේ ප්‍රමාණය දැක්වෙන අතර එය පාරිභෝගිකයා හා නිෂ්පාදකයා අතර සමාන ව බෙදී ගොස් ඇත.
- ඒ අනුව A ක්ෂේත්‍රයෙන් පාරිභෝගිකයාත් B ක්ෂේත්‍රයෙන් නිෂ්පාදකයාත් දරන බදු බර එක සමාන වේ.

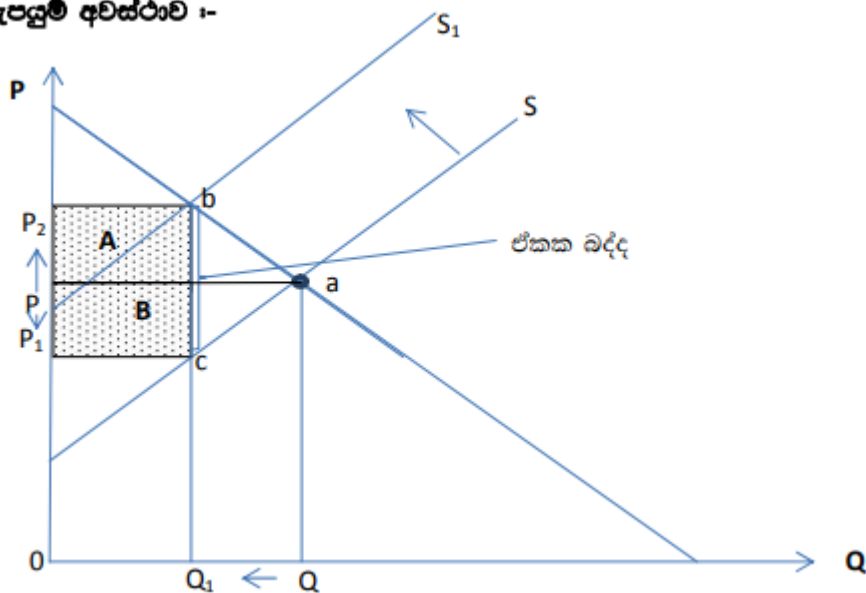

අනම්‍ය සැපයුම් අවස්ථාව :-

- මෙහි දී බද්දට පෙර සමතුලිතය a ලක්ෂ්‍යයෙන් ද බද්දට පසු සමතුලිතය b ලක්ෂ්‍යයෙන් ද දැක් වේ.
- b - c දුරෙන් ඒකක බද්දේ ප්‍රමාණය දැක්වෙන අතර, එයින් P - P₂ ප්‍රමාණය පාරිභෝගිකයාත්, P - P₁ ප්‍රමාණය නිෂ්පාදකයාත් දරයි.
- ඒ අනුව A ක්ෂේත්‍රයෙන් දැක්වෙන පරිදි අඩු බදු බරක් පාරිභෝගිකයා විසින් ද B ක්ෂේත්‍රයෙන් දැක්වෙන වැඩි බදු බරක් නිෂ්පාදකයා විසින් ද දරනු ලැබේ.

නම්‍ය සැපයුම් අවස්ථාව :-

- මෙහි දී බද්දට පෙර සමතුලිතය a ලක්ෂ්‍යයෙන් ද පසු සමතුලිතය ලක්ෂ්‍යයෙන් ද දැක්වේ.
- b - c දුරෙන් ඒකක බද්දේ ප්‍රමාණය දැක්වෙන අතර, එයින් P - P₂ ප්‍රමාණය පාරිභෝගිකයා විසින් ද, P - P₁ ප්‍රමාණය නිෂ්පාදකයා විසින් ද දරනු ලැබේ.
- ඒ අනුව නම්‍ය සැපයුම් තත්ත්වයක දී A ක්ෂේත්‍රයෙන් දැක්වෙන පරිදි වැඩි බදු බරක් පාරිභෝගිකයාත් B ක්ෂේත්‍රයෙන් දැක්වෙන පරිදි අඩු බදු බරක් නිෂ්පාදකයාත් දරති.

නිෂ්පාදන සහනාධාර සැපයීම

නිෂ්පාදන සහනාධාරයක් සෘණ බද්දක් ලෙසද හැඳින්වේ. මන්ද, නිෂ්පාදන සහනාධාරයකින් බිහිකරන ප්‍රතිඵලයක් අලෙවි බද්දක් මගින් බිහිකරන ප්‍රතිඵලයකට ප්‍රතිඵලයක් ප්‍රතිඵලයක් බවට පත්වේ.

සහනාධාරවල ස්වරූප දෙකකි.

1. ඒකක සහනාධාරය
2. වටිනාකම මත තීරණය වන සහනාධාරය

ඒකක සහනාධාරයක් යනු, නිෂ්පාදනය කරනු ලබන සෑම ඒකකයක් සඳහාම නිශ්චිත රුපියල් ප්‍රමාණයක් සහනාධාරයක් ලෙස ගෙවීමයි.

ඒකක සහනාධාරය සැපයීමට ඇතිකරන බලපෑම

සැපයුම්කරුවන් මත නිෂ්පාදන සහනාධාරයක් ලබාදෙන විට නිෂ්පාදකයින්ගේ විවලය පිරිවැය පහත වැටේ. එබැවින් සහනාධාරයට පෙර සැපයුම් කළ ප්‍රමාණයට පෙරට වඩා අඩු මිලකට සැපයීමට ඔවුන්ට හැකිවේ. ගැනුම්කරුවන් ගෙවිය යුතු මිල වන මෙය, මුල් සැපයුම් මිලෙන් සහනාධාරය අඩුකර සකසා ගනියි.

එය පහත පරිදි ගණනය කළ හැකිය.

$$\text{ගැනුම්කරුවන්ගේ මිල} = \text{සැපයුම් මිල} - \text{සහනාධාරය}$$

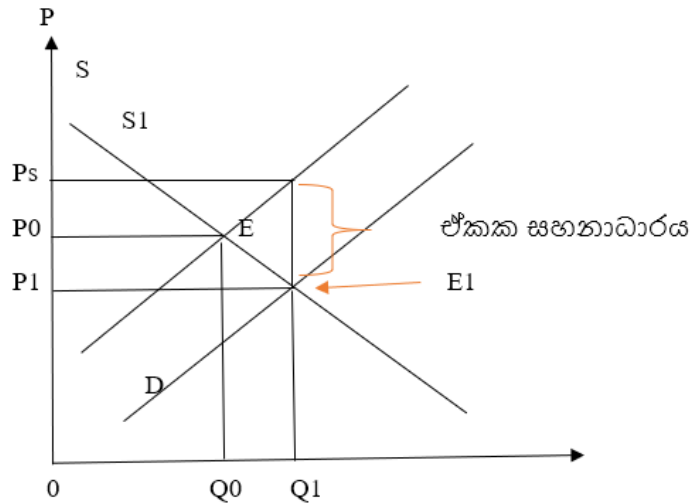
$$P_b = P_s - S$$

ඒකක සහනාධාරය වෙළඳපොළ සමතුලිතයට බලපාන ආකාරය

1) ඉල්ලුම් සැපයුම් වක්‍ර මගින්,

නිෂ්පාදන සහනාධාරය නිසා විවලය පිරිවැය අඩුවන බැවින්, සෑම මිලකදීම නිෂ්පාදකයින් සැපයීමට කැමති ප්‍රමාණය, සහනාධාරය නොමැතිව සැපයීමට කැමති ප්‍රමාණයට වඩා වැඩි වේ. මෙවිට සැපයුම්

චක්‍රය සහනාධාරයේ ප්‍රමාණයෙන් දකුණට විතැන් වේ. ඉල්ලුම නොවෙනස්ව තිබියදී සැපයුම වැඩිවීම හේතුවෙන් සමතුලිත මිල පහළ ගොස් සමතුලිත ප්‍රමාණය වැඩි වේ

ඒකක සහනාධාරය හේතුවෙන් වෙළඳපොළේ හටගත් වෙනස්වීම් පහත පරිදි සාරාංශ කොට දැක්විය හැකිය.

	සහනාධාරයට පෙර	සහනාධාරයට පසු
සැපයුම් චක්‍රය	S	S1
සමතුලිත ලක්ෂ්‍ය	E	E1
සමතුලිත මිල	P0	P1
සමතුලිත ප්‍රමාණය	Q0	Q1
නිෂ්පාදකයා ලබන මිල	P0	Ps

2) ඉල්ලුම් සැපයුම් සමීකරණ මගින්,

කිසියම් භාණ්ඩයකට අදාළ ඉල්ලුම් හා සැපයුම් සමීකරණය පහත පරිදි වේ.

$$Q_d = 120 - 4P$$

$$Q_s = -30 + 6P$$

මෙම භාණ්ඩයේ වෙලඳපොල සමතුලිතය,

$$Q_d = Q_s$$

$$Q_d = 120 - 4P$$

$$120 - 4P = -30 + 6p$$

$$= 120 - 4 \times 15$$

$$120 + 30 = 6P + 4P$$

$$= 120 - 60$$

$$150 = 10P$$

$$\underline{Q_d = 60}$$

$$\underline{P = 15}$$

- සමතුලිත මිල = රු. 15
- සමතුලිත ප්‍රමාණය = 60 ඒකක

රජය මගින් මෙම භාණ්ඩයේ සෑම නිෂ්පාදන ඒකකයක් සඳහාම රු. 5.00 ක ඒකක සහනාධාරයක් ලබා දේ නම්, සමතුලිතය වෙනස්වන ආකාරය මෙසේ දැක්විය හැකිය.

සහනාධාරයෙන් පසු සැපයුම් වක්‍රය ලබා ගැනීම.

$$Q_s = a + b(p+s)$$

$$Q_s = -30 + 6(Pb + 5)$$

$$Q_s = -30 + 6pb + 30$$

$$Q_s = 6pb$$

සහනාධාරයට පසු වෙලඳපොල සමතුලිතය ගණනය කිරීම.

$Q_d = Q_s$	$Q_s = 6p$
$120 - 4p = 6p$	$Q_s = 6 \times 12$
$120 = 10p$	$\underline{Q_s = 72}$
$\underline{P = 12}$	

	සහනාධාරයට පෙර	සහනාධාරයට පසු
සමතුලිත මිල (රු)	15	12
සමතුලිත ප්‍රමාණය (ඒකක)	60	72

- සහනාධාරයට පසු විකුණුම්කරුට ලැබෙන ශුද්ධ මිල

$$P_s = P_b + S$$

$$= 12 + 5$$

$$= \underline{17}$$

නිෂ්පාදන සහනාධාරයේ වාසිය බෙදීම

නිෂ්පාදන සහනාධාරයක් හේතුවෙන් නිෂ්පාදකයින්ට ලැබෙන ශුද්ධ සැපයුම් මිල ඉහල යයි නම් එය නිෂ්පාදකයින්ට වාසි සහගත වේ. එමෙන්ම සහනාධාරයෙන් පසු පාරිභෝගිකයන්ට ගෙවීමට සිදුවන මිල අඩු වූයේ නම් එය පාරිභෝගිකයන්ට වාසිදායකය.

නිෂ්පාදන සහනාධාරය හේතුවෙන් භාණ්ඩයේ මිල අඩුවන ප්‍රමාණය පහත සූත්‍රයෙන් ලබා ගත හැකිය.

$$\Delta P = \left[\frac{E_s}{E_s + E_d} \right] \times \Delta S$$

❖ ඒකක සහනාධාරයෙන් පාරිභෝගිකයා ලබන වාසිය:

නිෂ්පාදකයා ලබන වාසිය = ඒකක සහනාධාරය - ඒකක සහනාධාරයෙන් පාරිභෝගිකයා ලබන වාසිය

$$\Delta P_s = R - \Delta P_b$$

❖ ඒකක සහනාධාරයෙන් නිෂ්පාදකයා ලබන වාසිය:

පාරිභෝගිකයා ලබන වාසිය = සහනාධාරයට පෙර සමතුලිත මිල - සහනාධාරයට පසු සමතුලිත මිල

$$\Delta P_b = P - P_b$$

❖ නිෂ්පාදන සහනාධාරය සඳහා රජයට දැරීමට සිදුවන පිරිවැය:

රජයේ සහනාධාර වියදම = ඒකක සහනාධාරය × සහනාධාරයට පසු සමතුලිත ප්‍රමාණය

$$\Delta P_s = R \times Q$$

රජයේ සහනාධාර වියදම = පාරිභෝගිකයන් ලබන වාසිය + නිෂ්පාදකයින් ලබන වාසිය

➤ සහනාධාරයේ සම්පූර්ණ වාසියම පාරිභෝගිකයන්ට හිමිවීම

සහනාධාරයේ ප්‍රමාණයෙන්ම හාණ්ඩයේ මිල පහළ යන අවස්ථාවලදී සහනාධාරයේ වාසිය සම්පූර්ණයෙන්ම පාරිභෝගිකයා සතු වේ. එවැනි අවස්ථා දෙකක් වේ.

පූර්ණ අනමය ඉල්ලුමකදී	පූර්ණ නමය සැපයුමකදී
<p>මුළු සහනාධාර වැය = $P_1 P_2 A B$ පාරිභෝගිකයාට හිමිවන වාසිය = $P_1 P_2 A B$ නිෂ්පාදකයාට හිමිවන වාසිය = 0</p> <p>එම නිසා සහනාධාරයේ මුළු වාසියම පාරිභෝගිකයාට හිමිවේ.</p>	<p>මුළු සහනාධාර වැය = $P_1 P_2 A C$ පාරිභෝගිකයාට හිමිවන වාසිය = $P_1 P_2 A B$ නිෂ්පාදකයාට හිමිවන වාසිය = 0</p> <p>එම නිසා මුළු වාසියම පාරිභෝගිකයාට හිමිවේ.</p>

➤ සහනාධාරයේ සම්පූර්ණ වාසියම නිෂ්පාදකයන්ට හිමිවීම

සහනාධාරය හේතුවෙන් භාණ්ඩයේ මිලෙහි කිසිදු වෙනසක් සිදු නොවන විට සහනාධාරයේ වාසිය, සම්පූර්ණයෙන්ම නිෂ්පාදකයන්ට ලැබේ. එවැනි අවස්ථා දෙකකි.

පූර්ණ නම්‍ය ඉල්ලුමකදී	පූර්ණ අනම්‍ය සැපයුමකදී
<p>මුළු සහනාධාර වැය = $P_1 P_2 A C$</p> <p>නිෂ්පාදකයාට හිමිවන වාසිය = $P_1 P_2 A B$</p> <p>පාරිභෝගිකයාට හිමිවන වාසිය = 0</p> <p>එම නිසා මුළු වාසියම නිෂ්පාදකයාට හිමිවේ</p>	<p>මුළු සහනාධාර වැය = $P_1 P_2 B A$</p> <p>නිෂ්පාදකයාට හිමිවන වාසිය = $P_1 P_2 B A$</p> <p>පාරිභෝගිකයාට හිමිවන වාසිය = 0</p> <p>එම නිසා සහනාධාරයේ මුළු වාසියම නිෂ්පාදකයාට හිමිවේ</p>

➤ සහනාධාරයේ වාසිය නිෂ්පාදකයා හා පාරිභෝගිකයා සමානව
හිමිකර ගැනීම

නිෂ්පාදකයා හා පාරිභෝගිකයා සහනාධාරයේ වාසිය සමානව දරන්නේ සහනාධාරයෙන් අඩකට සමාන ප්‍රමාණයකින් මිල පහළ යන්නේ නම් ය. එසේ වන්නේ සහනාධාරයට පෙර සමතුලිතයේදී ඉල්ලුම් හා සැපයුම් නම්‍යතාවන් සමාන වන විටදීය.

නිදසුන: ඒකීය නම්‍ය ඉල්ලුමකදී හා ඒකීය නම්‍ය සැපයුමකදී

සාරාංශය

අවස්ථාව	මිල මත වන බලපෑම	සහනාධාරයේ වාසිය හිමි වීම
$E_d = E_s$	සහනාධාරයෙන් හරි අඩකින් මිල පහළ යයි	දෙපාර්ශවටම සමානව හිමි වේ
$E_d < E_s$	සහනාධාරයෙන් අඩකට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයකින් මිල පහළ යයි	සාපේක්ෂව වැඩි වාසියක් පාරිභෝගිකයාට හිමි වේ
$E_d > E_s$	සහනාධාරයේ අඩකට වඩා අඩු ප්‍රමාණයකින් මිල පහළ යයි	සාපේක්ෂව වැඩි වාසියක් නිෂ්පාදකයාට හිමි වේ
$E_d = 0$ හෝ $E_s = \infty$	සහනාධාරයේ ප්‍රමාණයෙන්ම මිල පහළ යයි	මුළු වාසියම පාරිභෝගිකයාට හිමි වේ
$E_d = \infty$ හෝ $E_s = 0$	මිල වෙනස් නොවේ	මුළු වාසියම නිෂ්පාදකයාට හිමි වේ

මිල පාලනය ප්‍රතිපත්ති

ඇතැම් අවස්ථාවල දී භාණ්ඩ හා සේවා වෙළෙඳ පොළේ තීරණය වී ඇති සමතුලිත අගයන් ගැනුම්කරුවන්ට හෝ විකුණුම්කරුවන්ට අවාසිදායක විය හැකිය. එවන් අවස්ථා වලදී රජය වෙළෙඳ පොළට මැදිහත් වී මිල යාන්ත්‍රණයේ ක්‍රියාකාරීත්වය නිෂ්ක්‍රීය කොට හිඟි මගින් මිල නියම කෙරේ.

මෙසේ නියම කරන මිල කෘතීම මිලක් වන අතර, එය සමතුලිත මිලට වඩා ඉහළ හෝ පහළ එකක් විය හැකිය . මෙමගින් රජයේ අවශ්‍යතාව මත භාණ්ඩ හා සේවා වල මිල පාලනය විමක් සිදු වේ. මේ ආකාරයට රජයක් වෙළෙඳ පොළවලට මැදිහත් වී මිල නියම කිරීම "රජයේ මිල පාලන ප්‍රතිපත්තිය" ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ.

රජයේ මිල පාලන ප්‍රතිපත්තියේ ප්‍රධාන ස්වරූප දෙකකි

- 1. උපරිම මිල සීමා නියම කිරීම .
- 2. අවම මිල සීමා නියම කිරීම .

1. උපරිම මිල සීමා නියම කිරීම.

කිසියම් භාණ්ඩයක් හෝ සේවාවක් අලෙවි කළ යුතු වැඩිම මිල නීතියෙන් නියම කිරීම උපරිම මිල ප්‍රතිපත්තිය නම් වේ.

ඇතැම් භාණ්ඩ හා සේවා වෙළෙඳපොළේ පවත්නා මිල ගැනුම්කරුවන්ට අවාසිදායක හා අසාධාරණය යැයි පෙනී යන අවස්ථාවලදී, රජය විසින් එම භාණ්ඩ විකිණිය හැකි වැඩිම මිලක් නීතියානුකූලව නියම කිරීම කරනු ලබයි . එබැවින් උපරිම මිල නියම කිරීමේ අරමුණ වන්නේ පාරිභෝගිකයන්ට කිසියම් සහනයක් / වාසියක් අත්කර දීම වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ මෑත කාලීනව උපරිම මිල ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක වන අවස්ථා.

- 1) අත්‍යවශ්‍ය ආහාරපාන සඳහා උපරිම මිල
- 2) මගී බස් ප්‍රවාහන ගාස්තු නියම කිරීම .
- 3) පෙට්‍රල් ,භූමිතෙල්, ඩීසල් හා ගෘස් සඳහා උපරිම මිල නියම කිරීම .
- 4) උපරිම පොලී අනුපාත නියම කිරීම .
- 5) උපරිම ගෙවල් කුලී නියම කිරීම .

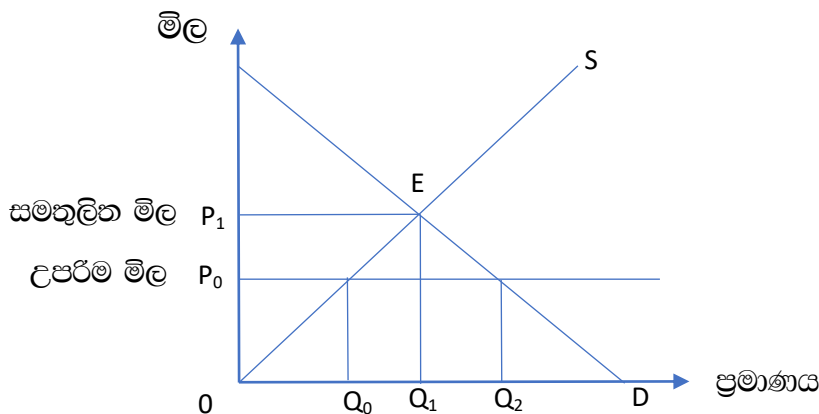
කිසියම් භාණ්ඩයක් හෝ සේවාවක් සඳහා උපරිම මිලක් නීතියෙන් නියම කළ විට, එම මිලට වඩා වැඩි මිලකට භාණ්ඩ හෝ සේවා හුවමාරු කිරීම නීතියට පටහැනි වන අතර, එම මිලට වඩා අඩු මිලක් පැවතීමට බාධාවක් නැත .

උදා :

රජයේ ඔක්ටෝ 95 වර්ගයේ පෙට්ටුල් ලීටරයක උපරිම මිල රු 128 ක් ලෙස නියම කර ඇත. මෙවිට එම වර්ගයේ පෙට්ටුල් ලීටරයක් රු 128 කට වඩා වැඩියෙන් විකිණීම නීති විරෝධී වේ. එසේ විකුණන වෙළෙඳුන් කළු වෙළෙඳුන් ලෙස හඳුන්වන අතර ඔවුන්ට විරුද්ධව නීත්‍යානුකූලව ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට හැකියාවක්

❖ උපරිම මිල පස්තාර සටහනකින් නිරූපණය කිරීම.

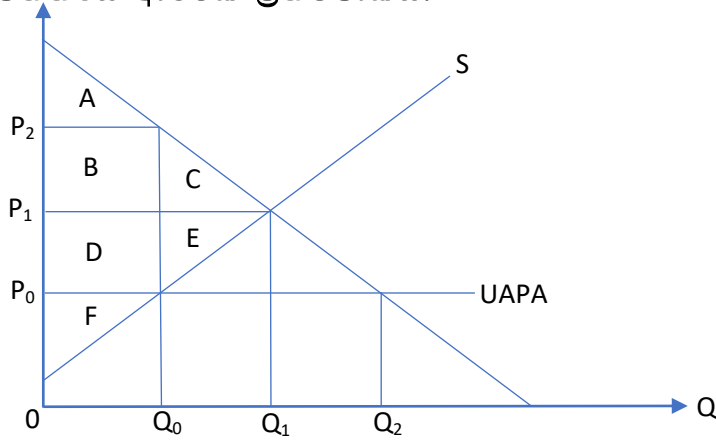
කල්පිත වෙළෙඳපොලක භාණ්ඩයක් සඳහා උපරිම මිලක් නියම කර ඇති ආකාරය පහත ප්‍රස්ථාරය සටහනේ දක්වා ඇත. රජයක් යම් භාණ්ඩයක උපරිම මිල ලෙස නියම කරනුයේ සමතුලිත මිලට වඩා අඩු මිලකි.

නිදහස් වෙළෙඳපොළ බලවේගයන් වලට අනුව සමතුලිත සහල් මිල P_1 ලෙසද, සමතුලිත ප්‍රමාණය Q_1 ලෙසද, තීරණය වී ඇත. රජය වෙළෙඳපොළට මැදිහත් වී මෙම භාණ්ඩය අලෙවි කළ හැකි උපරිම මිල P_0 ලෙස නියම කර ඇත.

උපරිම මිල ප්‍රතිපත්තියක බලපෑම තීරණය වනුයේ උපරිම මිල කවර මට්ටමකින් පවත්වනු ලැබේ ද යන්න මත වේ. වෙළෙඳපොළේ පවත්නා සමතුලිත මිලට වඩා ඉහළ මිලක් වූවහොත්, නැවත සමතුලිත මිල දක්වාම වෙනස් වන බැවින් අපේක්ෂිත අරමුණු ඉටුකර ගැනීමට හැකියාවක් නොලැබේ. සඵල උපරිම මිලක් ක්‍රියාත්මක විය හැක්කේ එය සමතුලිත මිලට වඩා පහල මට්ටමකින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබූ හොත් පමණි.

❖ උපරිම මිල ප්‍රතිපත්තියේ ආර්ථික ප්‍රතිඵලය.

නිෂ්පාදකයන් උපරිම මිල යටතේ සැපයීමට සූදානම් ප්‍රමාණය වන Q_0 ප්‍රමාණය සපයනු ලබයි නම් පහත ප්‍රතිඵලයක් බිහිවේ.

1. භාණ්ඩ හිඟයක් හෙවත් අධි ඉල්ලුමක් ඇති වීම.

උපරිම මිලේ දී ඉල්ලුම් කරනු ලබන ප්‍රමාණය සැපයුම් ප්‍රමාණයට වඩා වැඩි බැවින් දිගින් දිගට ම වෙළෙඳ පොළ තුළ භාණ්ඩ හිඟයක් හෙවත් අධි ඉල්ලුමක් හටගනී.

රූප සටහන අනුව P_0 උපරිම මිලේදී පාරිභෝගිකයන් Q_2 ප්‍රමාණයක් ඉල්ලුම් කළ ද, සැපයුම්කරුවන් සපයනු ලබන්නේ Q_0 ප්‍රමාණයක් පමණි. මේ නිසා $Q_2 - Q_0$ ප්‍රමාණයේ අධි ඉල්ලුමක් හෙවත් භාණ්ඩ හිඟයක් ඇති වේ.

2. සලාකනය සඳහා මිල නොවන (විකල්ප) යාන්ත්‍රණයන් බිහිවීම.

රජය මගින් පාලන මිලට වඩා වැඩි මිලකට විකිණීම තහනම් කර ඇති බැවින් මිල ඉහළ ගොස් අධි ඉල්ලුම ස්වයංක්‍රීයව පහ වී යාමට අවස්ථාවක් නොලැබේ. මේ නිසා මිල පාලනය කරන විට , හිඟ සම්පත් සලාක කොට බෙදා වෙන් කිරීමේ මිලෙහි කාර්යය අකාර්යක්ෂම වේ . එබැවින් සලාක කිරීම සඳහා වෙනත් විකල්ප යාන්ත්‍රණයක් ස්වාභාවිකවම පැහැනගී.

- කළු කඩ මගින්
- සලක කුපන් පත් යොදා ගැනීම
- පෝලින් ක්‍රමය
- අල්ලස් මගින් සලක කිරීම
- වෙනත් භාණ්ඩ සමඟ සම්බන්ධ කොට අලෙවි කිරීම

3. කළුකඩ මිල ක්‍රියාත්මක වීම.

කළු කඩයක් යනු , නීතිමය සීමා උල්ලංඝනය කරමින් උපරිම මිලට වඩා ඉහළ මිල ගණන් යටතේ භාණ්ඩ අලෙවි කිරීමයි.

මෙවිට සමතුලිත මිල පැවතියානම් ගෙවිය යුතු මිලට ද වඩා වැඩි මිලක් පාරිභෝගික ගෙවීමට සිදුවේ. ඉහත රූප සටහන අනුව කළු කඩයේ දී අය කළ හැකි උපරිම මිල P2 වේ. එය උපරිම මිල යටතේ සැපයුම්කරුවන් සපයන ප්‍රමාණය මිලදී ගැනීමට ගැනුම්කරුවන් ගෙවීමට කැමති ඉහළම මිලයි. නමුත් අවංක වෙළඳුන් මෙන්ම නෛතික බලධාරීන්ගේ අධීක්ෂණය ද වෙළෙඳ පොළේ දක්නට ලැබෙන බැවින් මුළු සැපයුම් ප්‍රමාණය ම කළු කඩ වෙළඳපොළේ අලෙවි නොවේ.

4. පාරිභෝගිකයන්ට අමතර පිරිවැයක් දැරීමට සිදුවීම.

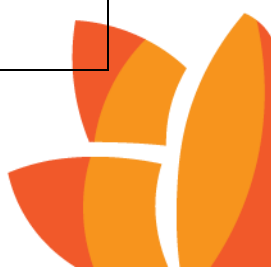
- වෙළෙඳපොළ තුළ භාණ්ඩ හිඟ වීම නිසා ඇතිවන පහත දූෂිතතා හේතුවෙන් පාරිභෝගිකයන්ට අමතර පිරිවැයක් දැරීමට සිදු විය හැකි ය
- භාණ්ඩ ලබා ගත හැකි ස්ථාන සොයමින් වෙළඳසැල ගානේ යාමට විශාල පිරිවැයක් සහ කාලයක් දැරීමට සිදුවේ.
- භාණ්ඩ ලබා ගැනීම සඳහා පෝලිම් වල විශාල කාලයක් ගත කිරීමට සිදු වීම.
- සීමා සහිත ප්‍රමාණයන්ගෙන් භාණ්ඩ මිලදී ගැනීමට සිදු වීම නිසා නැවත නැවත වෙළෙඳ සැල් වෙත යෑමට සහා පෝලිම් වල සිටීමට සිදු වීම.

5. ආයෝජකයින් අධෛර්යමත් වීම.

මිල ගනන් කෘතීම ලෙස පහලින් පවත්වාගෙන යාම නිසා සාපේක්ෂ ලාභ සීමා වී එම නිෂ්පාදන ක්ෂේත්‍රය තුළ සිදුකරන ආයෝජනය සීමාවේ.

6. ශුභ සාධන පහත වැටීම.

	උපරිම මිලට පෙර	උපරිම මිලට පසු	වෙනස
පාරිභෝගික අතිරික්තය	A + B + C	A + B + D	- C + D

නිෂ්පාදන අතිරික්ත	$D + E + F$	F	$- D - E$
සමස්ත ශුභසාධනය	$A + B + C + D + E + F$	$A + B + D + F$	$- C - E$

උපරිම මිල ප්‍රතිපත්තිය නිසා සමාජ ශුභ සාධන පහත වැටෙන අතර සමපත් බෙදියාම අකාර්යක්ෂම වේ. ඉහත රූප සටහන අනුව C-E ප්‍රමාණය සමාජ ශුභ සාධනය අඩුවේ.

නිග්‍රහ භාණ්ඩ සොයා ගැනීමට අතිරේක පිරිවැයක් දැරිය හැකි එම පිරිවැය ද ඇතුළත් කළ විට සාමාන්‍ය පාරිභෝගික අතිරික්තය ඉහතින් දැක්වූ ප්‍රමාණයට වඩා අඩුවිය හැකිය.

මිල පාලනය ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ආර්ථික අතිරික්තය පහත වැටීම හෙවත් ශුභසාධනය අඩුවීමේ ප්‍රමාණය තීරණය වනුයේ වෙළඳපොළේ පවත්නා ඉල්ලුම් හා සැපයුම් වක්‍ර වල නමුත්තාව මත වේ. ඉල්ලුම් හා සැපයුම් වක්‍ර වල නමුත්තාව සාපේක්ෂව වැඩි නම් උපරිම මිලක් හේතුවෙන් ඇතිවන ආර්ථික අකාර්යක්ෂමතාවයේ ප්‍රමාණය (අනිමිත ශුභසාධනය) ද සාපේක්ෂව වැඩිය. ඉල්ලුම් හා සැපයුම් වක්‍ර වල නමුත්තාව සාපේක්ෂව අඩු නම් උපරිම මිලක් හේතුවෙන් ඇතිවන ආර්ථික අකාර්යක්ෂමතාවයේ ප්‍රමාණය (අනිමිත සුභසාධනය) ද සාපේක්ෂව අඩුය.

❖ උපරිම මිල අර්ථවත් කර ගැනීමට ගත හැකි ක්‍රියාමාර්ග

භාණ්ඩයක් සඳහා උපරිම මිලක් නියම කිරීමෙන් පාරිභෝගිකයන්ට සහනයක් සලසා දීමට රජය අපේක්ෂා කළද, උපරිම මිලක් මගින් භාණ්ඩ නිගයක් ඇති කරයි. එහිදී කළු කඩ වෙළඳාම ඇතිවීම වළක්වා ගත හැකි සාධාරණව බෙදී යාම නව හුරු කිරීම සඳහා රජයකට පහත ක්‍රියා මාර්ග ගත හැකිය.

- සලාක පත් යොදා ගැනීම
සලාකයක් යනු යම් කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ දී කිසියම් භාණ්ඩයකින් යම් මිලක් යටතේ පුද්ගලයකුට මිලට ගත හැකි උපරිම ප්‍රමාණය ආණ්ඩුව විසින් තීරණය කිරීමයි අදාළ කාලය තුළ සලාක යෙන් හිමි ප්‍රමාණය ලබා ගැනීමට කුපනය හෝ කාඩ්පතක් නිකුත් කරයි එය සලාක පත ලෙස හැඳින්වේ.
- නිගය ආනයනය කිරීම
- නිෂ්පාදනය දිරිගැන්වීම (සහනාධාර දීම)
- කළු කඩ වෙළඳාම වැළැක්වීමට අදාළ නෛතික රාමුව සකස් කිරීම.
උදා කළු කඩ වෙළඳුන්ට එරෙහිව නීතිමය පියවර ගැනීම හදිසි වැටලීම් හා සෝදිසි කිරීම
- ශ්‍රී ලංකාවේ තරගකාරී පොල් වෙළඳපොළේ ඉල්ලුම් සහ සැපයුම් ශ්‍රිත පහත පරිදි වේ.

$Q_d = 5000 - 40P$

$$Q_s = -500 + 10P$$

- I. පොල් ගෙඩියක සමතුලිත මිල සහ ප්‍රමාණය ගණනය කරන්න.

සමතුලිත මිල

සමතුලිත ප්‍රමාණය

$$Q_d = Q_s$$

$$Q_d = 5000 - 40P$$

$$5000 - 40P = -500 + 10P$$

$$Q_d = 5000 - 40 \times 110$$

$$5000 + 500 = 40P + 10P$$

$$Q_d = 600$$

$$5500 = 50P$$

$$110 = P$$

$$P = \underline{\text{රු. 110.00}}$$

$$Q = \underline{600}$$

- II. පොල් ගෙඩියක උපරිම ඉල්ලුම් මිල සහ අවම සැපයුම් මිල ගණනය කරන්න.

- උපරිම ඉල්ලුම් මිල. (ප්‍රමාණය ශුන්‍යයේදී ඉල්ලුම් මිල.)

$$Q_d = 5000 - 40P$$

$$0 = 5000 - 40P$$

$$40P = 5000$$

$$P = \underline{125}$$

- අවම සැපයුම් මිල. (ප්‍රමාණය ශුන්‍යයේදී සැපයුම් මිල.)

$$Q_s = -500 + 10P$$

$$0 = -500 + 10P$$

$$500 = 10P$$

$$P = \underline{50}$$

III. සමතුලිත මිලේදී පාරිභෝගික අතිරික්තය, නිෂ්පාදන අතිරික්තය, සහ ආර්ථික අතිරික්තය ගණනය කරන්න.

- පාරිභෝගික අතිරික්තය = $\frac{(\text{උපරිම ඉල්ලුම් මිල} - \text{සමතුලිත මිල}) \times \text{සමතුලිත ප්‍රමාණය}}{2}$
 $= \frac{(125 - 110) \times 600}{2}$
 $= 15 \times 300$
 $= \underline{4500}$

- නිෂ්පාදන අතිරික්තය = $\frac{(\text{සමතුලිත මිල} - \text{අවම සැපයුම් මිල}) \times \text{සමතුලිත ප්‍රමාණය}}{2}$
 $= \frac{(110 - 50) \times (600 / 2)}{2}$
 $= 60 \times 300$
 $= \underline{18000}$

- ආර්ථික අතිරික්තය = පාරිභෝගික අති + නිෂ්පාදන අති
 $= 4500 + 18000$
 $= \underline{22500}$

➤ පොල් ගෙඩියක් විකිණීමේ උපරිම මිල රු. 70.00 ලෙස නියම කිරීමට රජය තීරණය කරයි නම්,

I. උපරිම මිල නියම කරනු ලැබුවහොත් අධි ඉල්ලුම සහ කළුකඩ මිල කොපමණ වේද?

- මිල රු. 70.00 අධි ඉල්ලුම
 අධි ඉල්ලුම = ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය - සැපයුම් ප්‍රමාණය

$$= 5000 - 40p - 500 + 10p$$

$$= (5000 - (40 \times 70)) - (-500 + (10 \times 70))$$

$$= (5000 - 2800) - (-500 + 700)$$

$$= 2200 - 200$$

= 2000

- උපරිම කලකඩ මිල

ප්‍රමාණය ඒකක 200 දී ඉල්ලුම් මිල එනම් උපරිම මිල යටතේ සැපයුම්කරුවන් සපයන ඒකක ප්‍රමාණය ඒකක 200 කි. එම ඒකක 200 මිලදී ගැනීමට පාරිභෝගිකයන් ගෙවීමට කැමති උපරිම මිල හෙවත් උපරිම කලකඩ මිල මෙයයි.

උපරිම කලකඩ මිල

$$Q_d = 5000 - 40P$$

$$200 = 5000 - 40P$$

$$-40P = -5000 + 200$$

$$P = \underline{120}$$

II. උපරිම මිල පැනවීමෙන් පසු පාරිභෝගික අතිරික්තය, නිෂ්පාදන අතිරික්තය සහ ආර්ථික අතිරික්තය ගණනය කරන්න.

- පාරිභෝගික අතිරික්තය = $(125 - 70) + (120 - 70) \times 200 / 2$
 $= 55 + 50 \times 200 / 2$
 $= 105 \times 100$
 $= \underline{10500}$

^

- නිෂ්පාදන අතිරික්තය = $\frac{\text{උපරිම මිල} - \text{අවම සැපයුම් මිල} \times \text{උපරිම මිල යටතේ සපයන ප්‍රමාණය}}{2}$

$$= (70 - 50) \times 200 / 2$$

$$= 20 \times 200 / 2$$

$$= \underline{2000}$$

- ආර්ථික අතිරික්තය = උපරිම මිලේදී පාරි.අති. + උපරිම මිලේදී නිෂ්.අති.

$$= 10\,500 + 2000$$

$$= \underline{12\,500}$$

III. උපරිම මිල පැනවීමෙන් පසු පාරිභෝගික අතිරික්තය, නිෂ්පාදන අතිරික්තය සහ සමස්ත ශුභ සාධනය යන ඒවායේ ඇති වූ වෙනස් කම් මොනවද?

- ❖ පාරිභෝගික අතිරික්තය
සමතුලේදී = 4500
උපරිම මිලේදී = 12500
6000 කින් වැඩි වී ඇත.

- ❖ නිෂ්පාදන අතිරික්තය
සමතුලේදී = 18000
උපරිම මිලේදී = 2000
16000 කින් අඩු වී ඇත .

- ❖ සමස්ත ශුභ සාධනය
සමතුලේදී = 22500
උපරිම මිලේදී = 12500
10000 කින් අඩු වී ඇත.

2. අවම මිල සීමා නියම කිරීම.

කිසියම් භාණ්ඩයක් හෝ සේවාවක් සඳහා නිෂ්පාදකයාට ලැබිය යුතු අඩුම මිල නීතියෙන් තීරණය කිරීම රජයේ අවම මිල ප්‍රතිපත්තියයි.

ඇතැම් භාණ්ඩ හා සේවා සඳහා වෙළෙඳපොළේ පවතින මිල නිෂ්පාදකයන්ට හා සැපයුමකරුවන්ට අවාසිදායක හා අසාධාරණ යැයි පෙනී යන අවස්ථාවලදී රජය විසින් එම භාණ්ඩය මිලදී ගත හැකි අඩුම මිල නිතරානුකූලව නියම කරයි. එබැවින් අවම මිල නියම කිරීමේ අරමුණ වන්නේ නිෂ්පාදකයන්ට කිසියම් සහනයක්/ වාසියක් අත්කර දීමයි.

මෑත කාලීනව ශ්‍රී ලංකාවේ අවම මිල ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක වන අවස්ථා.

- 1) වී සඳහා අවම මිලක් නියම කිරීම.
- 2) දියර කිරි සඳහා අවම මිලක් නියම කිරීම.

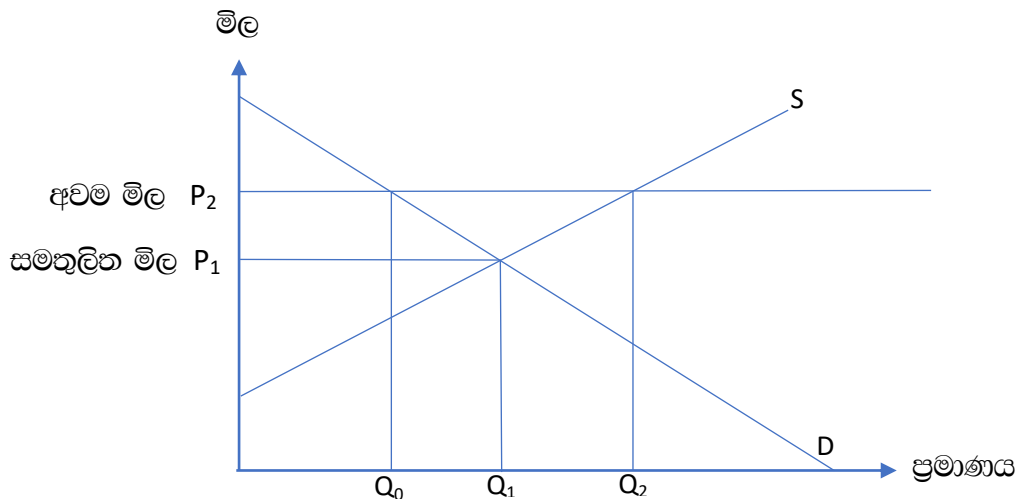
3) අවම වැටුප අනුපාතික නියම කිරීම.

කිසියම් භාණ්ඩයක් හෝ සේවාවක් සඳහා අවම මිලක් නීතියෙන් ප්‍රකාශයට පත්කර විට එම නියම කල මිලට වඩා අඩු මිලකට භාණ්ඩ හෝ සේවා හුවමාරු කර ගැනීම නීතියට පටහැනි වන අතර, එම මිලට වඩා වැඩි මිලක් පැවතීමට බාධාවක් නැත.

උදා :- රජය නාඬු වී කිලෝවක අවම මිල රු.38ක් ලෙස නියම කර ඇත. මෙවිට නාඬු වී කිලෝවක් රු.38ට වඩා අඩුවෙන් මිලදී ගැනීම නීතිවිරෝධී වේ.

❖ අවම මිල ප්‍රස්ථාර සටහනකින් නිරූපණය කිරීම

කල්පිත වෙළඳපොලක භාණ්ඩයක් සඳහා අවම මිලක් නියමකර මිලක් නියම කර ඇති ආකාරය පහත

ප්‍රස්ථාර සටහනේ දක්වා ඇත .රජයක් කිසියම් භාණ්ඩයක අවම මිල ලෙස නියම කරනුයේ සමතුලිත මිලට වඩා ඉහළ මිලකි.

නිදහස් වෙළඳපොළ බලවේගයන් මත සමතුලිත මිල P_1 ලෙසද, සමතුලිත ප්‍රමාණය Q_1 ලෙසද නිර්ණය වී ඇත. රජය වෙළඳපොළට මැදිහත් වී මෙම භාණ්ඩය මිලදී ගත හැකි අවම මිල P_2 ලෙස නියම කර ඇත. අවම මිල නියම කිරීම සඳහා ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති උපකරණයක් වනුයේ එම මිල සමතුලිත මිලට වඩා ඉහළ මට්ටමකින් නියම කරනු ලැබූ වුවොත් පමණි සමතුලිත මිලට වඩා පහළින් අවම මිල නියම කළ හොත් නැවතත් සමතුලිත මිල දක්වාම වෙනස් වන බැවින් එම ප්‍රතිපත්තිය මගින් අපේක්ෂිත අරමුණු ඉටුකර ඉටුකර ගැනීමට හැකියාවක් නොලැබේ සඳහා අවම මිල ක්‍රියාත්මක කළ හැක්කේ සමතුලිත මිලට වඩා ඉහළ මට්ටමකින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබූ හොත් පමණි

❖ අවම මිල ප්‍රතිපත්තියේ ආර්ථික ප්‍රතිඵල

1) භාණ්ඩ අතිරික්තයක් (අධි සැපයුමක් ඇති වීම)

අවම මිලදී සැපයුම් කරන ප්‍රමාණය ඉල්ලුම් කරන ප්‍රමාණයට වඩා වැඩි බැවින් දිගින් දිගට දිගට ම වෙළුම වෙළඳපොල තුළ භාණ්ඩ අතිරික්තයක් හෙවත් අධි සැපයුමක් හටගනී ගැනුම්කරුවා සොයාගත නොහැකිව අතිරික්ත නිෂ්පාදනය වෙළෙඳ පොළවල සමුච්චනය වේ.(හිඟ සම්පත් නාස්ති වී යයි)

රූප සටහනට අනුව P2 අවම මිල යටතේ සැපයුම් කරුවන් Q2 ප්‍රමාණයක් සැපයුම් කළ ද පාරිභෝගිකයන් ඉල්ලුම් කරනු ලබන්නේ Q0 ප්‍රමාණයක් පමණි. මේ නිසා Q2 - Q0 ප්‍රමාණයේ අධි සැපයුමක් හෙවත් භාණ්ඩ අතිරික්තයක් ඇති වේ.

ශ්‍රම වෙළෙඳ පොළේ මෙලෙස අවම මිලක් නියම කරනු ලැබූ හොත් එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස Q2 - Q0 ප්‍රමාණයේ ශ්‍රමිකයන් පිරිසක් විරැකියාවට පත්වේ .

2) අවම මිල නාමික මිලක් ලෙස පමණක් භාවිතා කිරීම

නීතියෙන් පලා යාම සඳහා බොහෝවිට වෙළඳුන් අවම මිල නුදෙක් නාමික මිලක් වශයෙන් පමණක් සලකා වට්ටම් සහිත මිල ගණන් යටතේ ගැනුම්කරුවන්ට භාණ්ඩ සැපයීම

උදාහරණ ගුවන් ටිකට් පත්

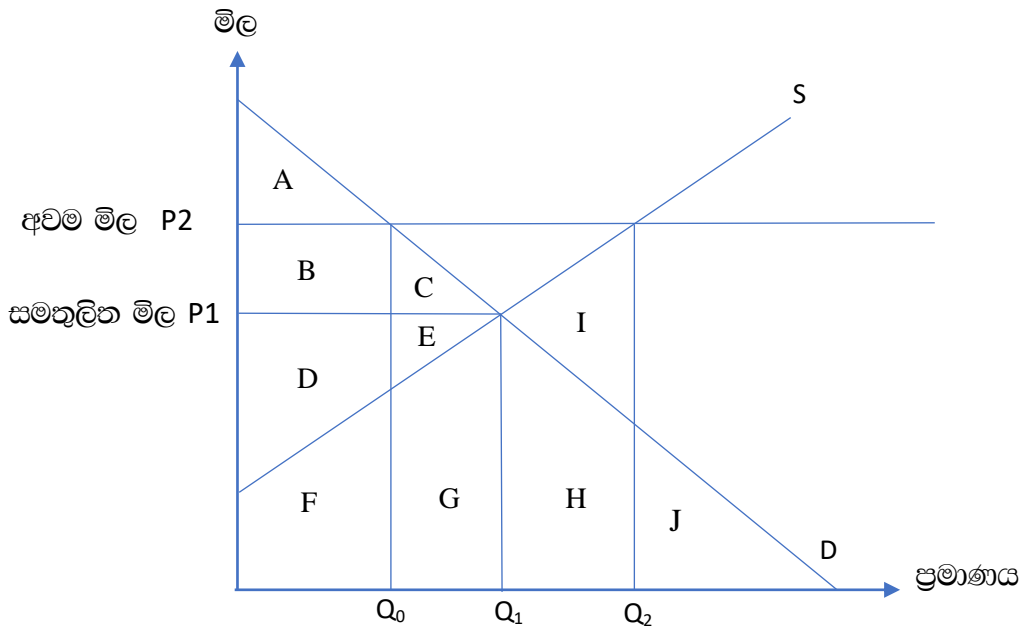
3) අධි ආයෝජන තත්වයක් හට ගැනීම

මිල ගනන් කෘතීම ලෙස ඉහළින් පවත්වාගෙන යාම නිසා එම භාණ්ඩ නිෂ්පාදනය තවත් පුළුල් කරණු පිණිස ආයෝජන ඇතුළු නිෂ්පාදන සම්පත් එම අංශයේ වෙත ගලා ඒමෙන් අධි ආයෝජන තත්වයක් පැන නැගිය හැකිය. (හිඟ සම්පත් බෙදී යාම අකාර්යක්ෂම වේ)

4) සුභ සාධනය පහත වැටීම

අවම මිල පැනවීමෙන් පසු Q0 ප්‍රමාණය පමණක් සපයන්න යන උපකල්පනය මත සුබසාධන ප්‍රතිඵලයක් පහත පරිදි විශ්ලේෂණය කළ හැකිය

	අවම මිලට පෙර	අවම මිලට පසු	වෙනස
පාරිභෝගික අතිරික්තය	A + B + C	A	-(B + C)
නිෂ්පාදන අතිරික්තය	D + E	B + D	+ B - E
සමස්ත ශුභ සාධනය	A + B + C + D + E	A + B + D	-(C + E)

අවම මිල ප්‍රතිපත්තිය නිසා සමාජ සුභසාධනය පහත වැටෙන අතර සම්පත් බෙදී යාම අකාර්යක්ෂම වේ. රූප සටහනට අනුව C - E ප්‍රමාණයෙන් සුභසාධනය අඩු වේ

අවම මිල නිසා ධෛර්යමත් වන නිෂ්පාදනයන් නිමැවුම Q2 දක්වා වැඩි කළ හැකිය නමුත් එම මිලදී පාරිභෝගිකයන් මිල දී ගනු ලබන්නේ Q0 ප්‍රමාණයක් පමණක් බැවින් Q2 - Q0 දක්වා වන අතිරික්ත නිෂ්පාදනයන් විශාල පිරිවැය ආවරණය කර ගැනීමට කිසිදු අය භාරයක් නිෂ්පාදනයන්ට නොලැබේ. අවම මිල යටතේ සපයන ප්‍රමාණය Q0 ට වඩා වැඩි වුවහොත් එම අතිරික්ත ප්‍රමාණය නිපදවීමට දරන පිරිවැයෙන් නිෂ්පාදන අතිරික්තය පහත වැටේ

අවම මිල පැනවීමෙන් පසු Q2 ප්‍රමාණය සපයන්නේ නම්

නිෂ්පාදන අතිරික්තය) = B+D+F) - (F+G+H+I)

සහතික මිල/ ආධාරක මිල ප්‍රතිපත්තිය.

අවම මිලක් නියම කරන විට පැන නගින අතිරික්ත සැපයුම නිසා එම අවම මිල ම නිෂ්පාදනයන්ට නොලැබී යා හැකිය. එබැවින් අවම මිල නියම කිරීමේ අරමුණු ඉටු නො විය හැකි ය.එවන් අවස්ථාවලදී අතිවන අහිතකර තත්වයන් පාලනය කිරීම සඳහා සහතික මිල /ආධාරක මිල ප්‍රතිපත්ති කෙරෙහි රජය යොමු වේ.

සහතික මිල ප්‍රතිපත්තිය යන්නෙන් අදහස් කරනුයේ රජය නියම කරන අවම මිල නිෂ්පාදකයන්ට ලැබීම සහතික කිරීම පිණිස අවම මිල හඳුන්වාදීමත් සමග බිහිවන අතිරික්ත සැපයුම කළමනාකරණය සඳහා යොදා ගන්නා ප්‍රතිපත්තියයි. මෙය මිල ආධාරක ප්‍රතිපත්තියක් ලෙස හඳුන්වන්නේ මෙම ක්‍රමය යටතේ අවම මිලම නිෂ්පාදකයාට ලබා දීමට රජයට පිරිවැයක් දැරීමට සිදු වන බැවිනි.

රජය බහුල වශයෙන් යොදා ගන්න මිල ආධාරක ප්‍රතිපත්ති.

- 1) අතිරික්ත සැපයුම මිල දී ගැනීම.
- 2) උග්‍රණ පූර්ණ ගෙවීම.

මිල ආධාරක ප්‍රතිපත්තියක වැදගත්කම.

අවම මිල ප්‍රතිපත්තිය යටතේ රජය භාණ්ඩයක අවම මිල ප්‍රකාශ කරනවා මිස එහි දී හට ගන්නා අතිරික්ත සැපයුම කළමනාකරණය කිරීම පිළිබඳව අවධාරණය නොකෙරේ. එබැවින් එම ප්‍රතිපත්තිය අසාර්ථක විය හැකිය. නමුත් සහතික මිල ප්‍රතිපත්තියේදී අධි සැපයුම කළමනාකරණය කිරීම පිළිබඳ ක්‍රමවේදයක් පවතින බැවින් අවම මිල ප්‍රතිපත්තියට වඩා එය සඵල එකක් වනු ඇත .

එබැවින් අවම මිල ප්‍රතිපත්තියක් වඩාත් සාර්ථක කර ගැනීමට නම්, ඒ හා සමගම මිල ආධාරක ප්‍රතිපත්තියක් හඳුන්වා දිය යුතුය.

1. රජය විසින් අතිරික්ත සැපයුම මිල දී ගැනීම

මෙම ක්‍රමයේදී සිදුවන්නේ සහතික මිල හඳුන්වා හඳුන්වාදීමත් සමග වෙළඳපොළේ හටගන්නා අතිරික්ත සැපයුම එම සහතික මිල යටතේ ම රජය විසින් මිලදී ගැනීමයි

උදාහරණයක් ලෙස ශ්‍රී ලංකාවේ වී අර්තාපල් සහ ලොකු ඒණු වැනි කෘෂිකාර්මික භාණ්ඩ සම්බන්ධව රජය මෙය ක්‍රියාත්මක කරයි

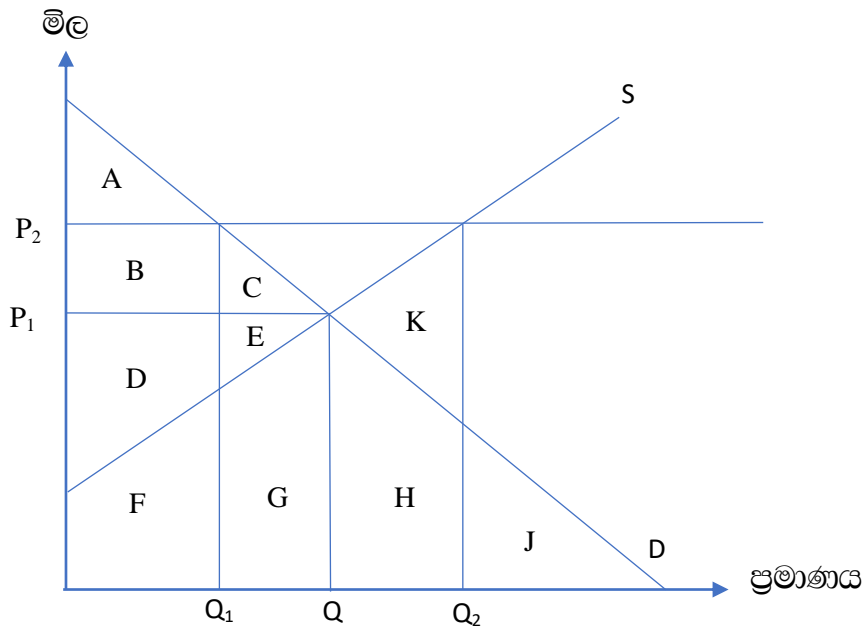
රජය විසින් මිලදී ගනු ලබන අතිරික්ත සැපයුම සම්බන්ධයෙන් රජයට පහත ක්‍රියාමාර්ග අනුගමනය කළ හැකි ය

- 1) අතිරික්තය ගබඩා කර භාණ්ඩ හිඟ කාලවලදී එම තොග අතිරික්ත වෙළඳපොළට නිකුත් කිරීම
- 2) අපනයනය කිරීමට පියවර ගැනීම
- 3) අතිරික්ත වී තොග විනාශ කිරීම
- 4) ද්විතීක නිෂ්පාදන සඳහා අමුද්‍රව්‍ය ලෙස අලෙවි කිරීම

සහතික මිල ලෙස P_2 නියම කළ විට එයින් බෙරියමන් වන සැපයුම්කරුවන් සැපයුම් ප්‍රමාණය Q_2 දක්වා වැඩි කරයි එහෙත් ඉහළ මිලක් ගෙවීමට සිදුවන නිසා ඉල්ලුම් ප්‍රමාණය Q_0 දක්වා අඩුවීම හේතුවෙන් $Q_2 - Q_0$ ප්‍රමාණයක අධි සැපයුමක් හටගනී මෙම අධි සැපයුම P_2 සහතික මිල යටතේ රජය විසින් මිලදී ගත යුතුය

මේ සඳහා රජය ට දැරීමට සිදුවන පිරිවැය

- $P_2(Q_2 - Q_0)$
- ABQ_2Q_0 වර්ගඵලය

❖ අතිරික්ත සැපයුම මිල දී ගැනීම යටතේ සුබසාධන ප්‍රති විපාක

	සහතික මිලට පෙර	සහතික මිලට පසු	වෙනස
පාරිභෝගික අතිරික්තය	$A + B + C$	A	$-(B + C)$
නිෂ්පාදන අතිරික්තය	$D + E$	$B + C + D + E + J$	$C + D + J$
රාජ්‍ය වියදම	-	$-(C + E + G + H + K)$	$-(C + E + G + H + K + J)$
සමස්ත ශුභ සාසාධනය	$A + B + C + D + E$	$A + B + D - G - H - K$	$-(C + E + G + K + H)$

මෙම ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාවට නැංවීම නිසා රජයට විශාල පිරිවැයක් දැරීමට සිදුවන අතර රජය එම වියදම බදු ගෙවන්නන් ගෙන් අයකරනු ලබන නිසා අවසාන වශයෙන් එම පිරිවැය ද පාරිභෝගිකයාට දැරීමට සිදු වේ. ඒ අනුව බලන කල සැබෑ පාරිභෝගික අතිරික්තය තවදුරටත් පහළ බසී.

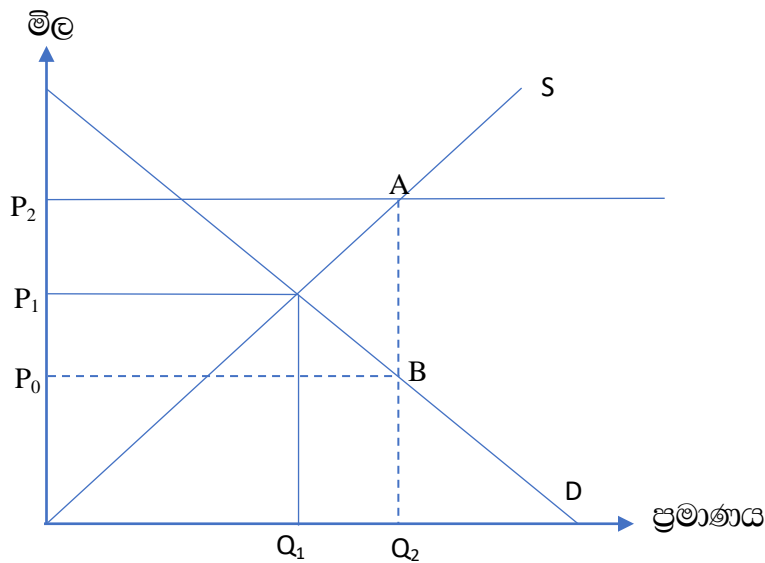
2. උගන පූර්ණ ගෙවීමේ ක්‍රමය

මෙම ක්‍රමයේදී සිදුවන්නේ සැපයුම්කරුවන් වෙළඳපොළේ තම නිමැයුම අලවිකරණ මිලත් සහතික මිලත් අතර වෙනස රජය නිෂ්පාදකයින්ට ගෙවීම වේ .

රජය සහතික මිලක් නියම කිරීමත් සමගම එයට අනිප්‍රේරණය වන නිෂ්පාදකයන් එම මිලට සැපයීමට සූදානම් මුළු ප්‍රමාණයම ප්‍රමාණයම වෙළඳපොළට සපයනු ලබයි නමුත් එම ප්‍රමාණය ම වෙළෙඳ පොළට ළඟා වූ පසු වෙළඳපොළේ මිල පහල වැටේ. එබැවින් සහතික මිල පවත්වාගෙන යාමට නම් රජය සහතික මිලක් සැපයුම්කරුවන්ට වෙළඳපොළ ලැබෙන මිලත් අතර උගනතාවය පූර්ණය කළ යුතුය.

මෙහිදී රජය රජය කිසිදු මිලදී ගැනීමක් නොකරන මුළු ප්‍රමාණය ම වෙළඳපොළේ අලෙවි වේ

මෙය ප්‍රස්ථාර සටහන් කින් පහත පරිදි නිරූපණය කළ හැකිය

රජයේ සහතික මිල ලෙස P_2 මිල නියම කිරීමත් සමගම මුළු නිෂ්පාදනයේ P_2 දක්වා සැපයුම් ප්‍රමාණය ඉහළ නං වෙති මුළු සැපයුම ම වෙළඳ පොළට පැමිණීමත් සමගම වෙළඳපොළේ මිලදී P_0 දක්වා අඩුවේ. පාරිභෝගිකයන් P_0 මිල යටතේ Q_2 ප්‍රමාණය මිලදී ගනියි $P_2 - P_0$ අතර මිල වෙනස සෑම ඒකකයක් පාසාම නිෂ්පාදනයකින් හට ගෙවීමට රජයට සිදු වේ.

රජයට දැරීමට සිදු වන වියදම

- ❖ $Q_2(P_2 - P_0)$ හෝ $P_0 P_2 AB$ වර්ගඵලයයි.

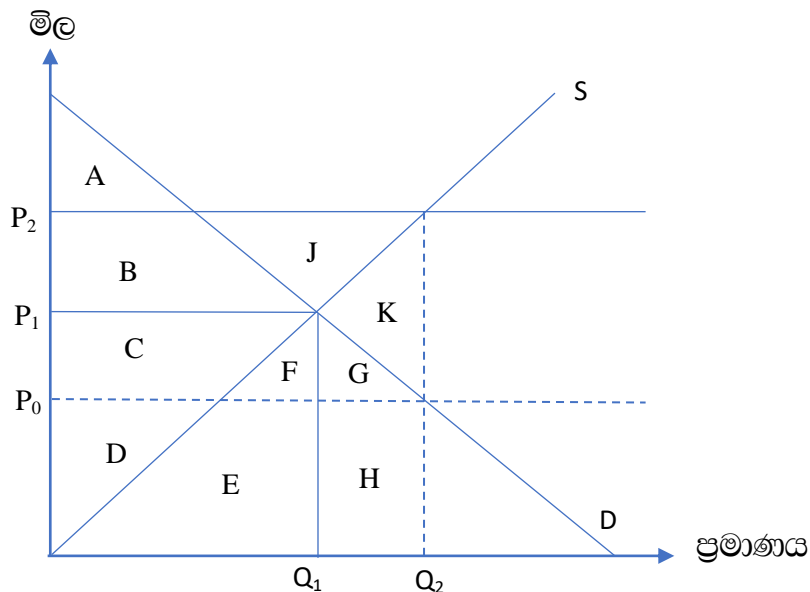
❖ උග්‍රණ පූර්ණ ගෙවීම් ක්‍රමය යටතේ සුබසාධන ප්‍රතිවිපාකය

	සහිතක මිලට පෙර	සහිතක මිලට පසු	වෙනස
පාරිභෝගික අතිරික්තය	$A + B$	$A + B + C + F + G$	$C + F + G$
නිෂ්පාදන අතිරික්තය	$C + D$	$B + C + D + J$	$B + J$
රාජ්‍ය වියදම		$-(B + C + F + G + J + K)$	$-(B + C + F + G + J + K)$
සමස්ත ශුභ සාසාධනය	$A + B + C + D$	$A + B + C + G - K$	$- K$

මෙය ආර්ථික වශයෙන් අකාර්යක්ෂම තත්වයකි සමාජයීය වශයෙන් ප්‍රශස්ත නිමවුම් මට්ටම වන Q_1 ප්‍රමාණය අතිරික්ත නිමැයුම Q_2 දක්වා වැඩි වී ඇති හෙයින් මෙම අකාර්යක්ෂමතාවය හටගනී හටගනී $Q_2 - Q_1$ නිමවුම් පරාසයේදී නිමවුම ආන්තික ප්‍රතිලාභ හා ආන්තික පිරිවැය එකින් එක සමාන නොවේ ආන්තික පිරිවැය ආන්තික ප්‍රතිලාභ ඉක්මවා ගොස් ඇත .

කෙසේ නමුත් මිල ආධාරක වැඩපිළිවෙළක් ලෙස උග්‍රණ පූර්ණ ගෙවීම් ක්‍රමය සමාජ සුබසාධනයට හානිකර වුවද එය අධි සැපයුම මිලදී ගැනීමේ ක්‍රමයට වඩා කාර්යක්ෂම වෙයි.

මන්ද අධි සැපයුම මිලදී ගැනීමේ ක්‍රමය යටතේ සුබසාධනයට වන හානිය උග්‍රණ පූර්ණ ගෙවීම් ක්‍රමය යටතේ සුබසාධනයට සිදුවන හානියට වඩා වැඩි ය.

A/L NOTE BOOK

All about AL Notes ready for GCE AL Examination

DOWNLOAD

Notes

Short Notes

Unit Test Papers

Term Test Papers

From

www.ALNoteBook.com

Your Ultimate Resource for GCE A/L Notes and Study Guides

“The A/L notebook website is a dedicated online platform designed to provide comprehensive study materials and notes specifically tailored for students preparing for the General Certificate of Education Advanced Level (GCE A/L) examinations for free. The website offers a wide range of resources, including detailed subject notes, past exam papers, practice questions, and study guides. These materials cover various subjects and are curated by experienced educators to ensure they align with the curriculum and exam requirements.”